

Explaining scenarios affecting sports with emphasis on the development of educational sports in the city of Ahvaz

Hamid Faramarzi¹ , Esamaeil Veisia² , Tahereh Azmsha³ , Seyed Hossein Marashian⁴

1. MA degree student in sports management, Faculty of Sport Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

2. Associate Professor in Sport Management Department, Faculty of Sport Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

3. Assistant Professor in Sport Management Department, Faculty of Sport Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

4. Associate Professor in Sport Management Department, Faculty of Sport Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Received Date: 21 May 2025 Accepted Date: 05 September 2025

Abstract

Background and Objective: The development of educational sports is a comprehensive and purposeful approach that uses sports activities to cultivate various dimensions of human existence. This approach is not limited to physical skills, but also focuses on personality development, emotional intelligence, social skills, and mental health. Scenarios are developed for this purpose in order to predict and prepare for future challenges and opportunities in this area.

Methodology: In this regard, the present study was conducted with the aim of examining the effectiveness scenarios of the development of educational sports in the city of Ahvaz. Which is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of method, the data collection method was library, document, and interview (with 50 experts) and using future research techniques and Micmac and Scenario wizard software.

Results and Findings: First, with the participation of professors, officials, sports experts, and sports teachers, the main drivers in 6 dimensions and 45 factors were identified. Then, using the MicMac and ScenarioWizard software, the data were analyzed and effective scenarios on the development of educational sports were developed. In the present study, 45 main factors were initially identified in six different dimensions. Then, using the Mic Mac and ScenarioWizard software, 21 key drivers were selected from these factors and three main scenarios for the future were drawn. The first scenario, titled the desirable (golden) scenario, presents the best possible path, which, with a compatibility value of 5 and a total interaction score of 733, indicates a strong synergy between factors such as lifestyle and educational policies that leads to comprehensive development. In contrast, the undesirable scenario, with a negative compatibility value of 2 and a total negative interaction score of 117, depicts a future in which economic stagnation and incoherence lead to a serious regression of educational sports. The third scenario, the probable scenario (standing still), with a negative compatibility value of 1 and a total score of 45, predicts a static situation without significant progress. Finally, the results of this analysis emphasize that to achieve an ideal and sustainable future, we must focus on influential drivers in the dimensions of culture building, management, and macro-policy making to form a positive cycle in the development of educational sports.

Keywords: Sports, sports development, education, educational sports, Wizard scenario, Ahvaz.

* Corresponding Author: vaysia@scu.ac.ir

How to Cite: Faramarzi, H., Veisia, E., Azmsha, T. and Marashian, S. H. (2026). Explaining scenarios affecting sports with emphasis on the development of educational sports in the city of Ahvaz. *Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS)*, 6(4), 460-486.

تبیین سناریوهای مؤثر بر ورزش با تأکید بر توسعه ورزش تربیتی در شهر اهواز

حمید فرامرزی^۱، اسماعیل ویسیا*^۲، طاهره ازمشا^۳، سید حسین مرعشیان^۴

- ۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
- ۲- دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
- ۳- استادیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
- ۴- دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۳۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۱۴

چکیده

زمینه و هدف: توسعه ورزش تربیتی رویکردی جامع و هدفمند است که از فعالیت‌های ورزشی برای پرورش ابعاد مختلف وجودی انسان استفاده می‌کند. این رویکرد تنها به مهارت‌های فیزیکی محدود نمی‌شود، بلکه بر رشد شخصیت، هوش هیجانی، مهارت‌های اجتماعی و سلامت روانی نیز تمرکز دارد. تدوین سناریوهایی برای این کار به منظور پیش‌بینی و آمادگی برای چالش‌ها و فرصت‌های آتی در این حوزه انجام می‌شود. **متدولوژی:** در این راستا، پژوهش حاضر با هدف بررسی سناریوهای اثرگذاری توسعه ورزش تربیتی در شهر اهواز انجام شده است. که از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی-تحلیلی است، روش گردآوری داده‌ها بصورت کتابخانه‌ای، اسنادی و مصاحبه‌ای (با ۵۰ نفر از خبرگان) و با استفاده از تکنیک‌های آینده‌پژوهی و نرم‌افزارهای Micmac و Scenario wizard بهره گرفته شد. **یافته‌ها و نتایج:** در پژوهش حاضر ابتدا ۴۵ عامل اصلی را در شش بُعد مختلف شناسایی کرد. سپس با استفاده از نرم‌افزارهای میک‌مک و سناریووایزر، ۲۱ پیشران کلیدی از میان این عوامل انتخاب و سه سناریوی اصلی برای آینده ترسیم شد. اولین سناریو، با عنوان سناریوی مطلوب (طلایی)، بهترین مسیر ممکن را به نمایش می‌گذارد که با ارزش سازگاری ۵ و مجموع امتیاز اثر متقابل ۷۳۳، نشان‌دهنده هم‌افزایی قوی میان عواملی چون سبک زندگی و سیاست‌های آموزشی است که به توسعه‌ای همه‌جانبه منجر می‌شود. در مقابل، سناریوی نامطلوب با ارزش سازگاری منفی ۲ و مجموع امتیاز اثر متقابل منفی ۱۱۷، آینده‌ای را ترسیم می‌کند که در آن رکود اقتصادی و ناهماهنگی، پس‌رفت جدی ورزش تربیتی را در پی دارد. سومین سناریو، سناریوی محتمل (پا بر جا)، با ارزش سازگاری منفی ۱ و مجموع امتیاز ۴۵، وضعیتی ایستا و بدون پیشرفت چشمگیر را پیش‌بینی می‌کند. در نهایت، نتایج این تحلیل بر این تأکید دارد که برای دستیابی به آینده‌ای ایده‌آل و پایدار، باید بر پیشران‌های تأثیرگذار در ابعاد فرهنگ‌سازی، مدیریت و سیاست‌گذاری‌های کلان تمرکز کرد تا یک چرخه مثبت در توسعه ورزش تربیتی شکل گیرد.

کلیدواژه‌ها: ورزش، توسعه ورزش، آموزش و پرورش، ورزش تربیتی، سناریو وایزر، اهواز.

* نویسنده مسئول: vaysia@scu.ac.ir

مقدمه و بیان مسأله

در دنیای امروز، ورزش به عنوان یک شاخص کلیدی برای توسعه و پیشرفت کشورها شناخته می‌شود. نقش ورزش در تضمین سلامت جسمانی و روانی افراد جامعه بر کسی پوشیده نیست. به همین دلیل، یکی از مهم‌ترین اهداف فدراسیون‌ها و سازمان‌های ورزشی، توسعه ورزش و افزایش مشارکت عمومی در فعالیت‌های ورزشی، چه در سطح قهرمانی و چه در قالب تفریحی است (ابوالحسینی و هنری، ۱۴۰۳: ۳۱).

ورزش به عنوان یک راهکار استراتژیک، نقش محوری در تحقق اهداف توسعه‌ای کشورها ایفا می‌کند. این پدیده، که ریشه‌های عمیقی در فرهنگ‌های گوناگون دارد، از یک فعالیت صرفاً فیزیکی برای بقا، به ابزاری برای پرورش ابعاد جسمانی، روانی و اجتماعی انسان تکامل یافته است. این دگرگونی، زمینه را برای ظهور رفتارهای رقابتی و در نهایت شکل‌گیری ورزش قهرمانی فراهم کرده است؛ به گونه‌ای که ورزش از یک حرکت صرفاً فیزیکی به ابزاری پیچیده و چندوجهی برای پرورش استعدادها، افزایش توانمندی‌ها و تحقق اهداف اجتماعی و فردی بدل شده است (قنبری فیروزآبادی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۸۰). بنابراین می‌توان گفت، ورزش به عنوان «یک سرمایه‌گذاری هوشمندانه در جامعه» تلقی می‌شود؛ زیرا «اگر به درستی مدیریت شود، این توانایی را دارد که دستیابی به بسیاری از اهداف اجتماعی و جمعیتی را تسهیل کند (Schulenkorf et al, 2023: 8). به طوری که فعالیت‌های بدنی و ورزش در دوران کودکی و نوجوانی، به عنوان ابزاری حیاتی برای پیشبرد اهداف توسعه پایدار و اجتماعی شناخته می‌شوند و حتی سازمان ملل متحد نیز در قطعنامه‌هایی مانند «دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار» بر نقش آن‌ها تأکید کرده است. (Menoyo, 2015: 56). در واقع فعالیت‌های ورزشی، فراتر از مقابله با سبک زندگی کم‌تحرک، به عنوان بخشی ضروری از یک آموزش جامع و پایدار عمل می‌کنند و دانش‌آموزان را با ارزش‌های کلیدی مانند کار تیمی، بازی جوانمردانه، احترام به قوانین و همکاری آشنا می‌سازند. این مهارت‌ها، که برای زندگی شخصی، حرفه‌ای و اجتماعی در جوامع مدرن ضروری هستند، از طریق مشارکت در ورزش‌های مدرسه‌ای تقویت می‌شوند. بنابراین، ترویج و تسهیل دسترسی به فعالیت‌های بدنی، راهبردی مؤثر برای دستیابی به آموزش باکیفیت و فراگیر و ایجاد فرصت‌های یادگیری برای همه است، همانطور که در هدف چهارم اهداف توسعه هزاره نیز مورد تأکید قرار گرفته است (Pérez-Ordás et al, 2015: 2).

ورزش تربیتی در دانش‌آموزان نقشی اساسی ایفا می‌کند، چرا که نوجوانی بهترین مرحله برای تثبیت ارزش‌ها و اصول پایداری است (Menoyo, 2015: 56). علاوه بر این، ورزش سازمان‌یافته، محیطی ایده‌آل برای ترویج توسعه مثبت جوانان است (Holt, 2016: 17) و به عنوان بستری برای آموزش مهارت‌های زندگی عمل می‌کند که می‌توانند به سایر محیط‌ها مانند خانه، مدرسه و جامعه منتقل شوند (کوگلر و همکاران، ۲۰۲۵: ۲).

یکی از ارگان‌های مهم که نقش اساسی در ترویج ورزش دارد آموزش و پرورش است که به عنوان ستون فقرات هر جامعه‌ای، نقشی بی‌بدیل در توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ایفا می‌کند. نظام آموزشی هر کشوری، بازتابی از نیازهای رسمی جامعه است و کارکرد آن، فراتر از پیشرفت‌های اقتصادی و اجتماعی، تأثیری تعیین‌کننده بر تحرک شغلی و شکل‌گیری انتظارات افراد دارد (حاجی‌پور و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۸). بنابراین حوزه تربیت بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش به دلیل نقش اساسی که در اعتلای ورزش دانش‌آموزی و سلامت نسل آینده جامعه و همچنین توسعه ورزش همگانی دارد و با توجه به ضرورت نگاه و حرکت در راستای اهداف بنیادین خود، نیازمند درک صحیحی از تحول و قبول این موضوع در محیط پویای امروزی است (صداقتی و همکاران، ۱۴۰۲: ۱۴۷). به همین منظور برای توسعه مناسب ورزش در هر کشور باید به هریک از مؤلفه‌های ورزش به صورت مناسبی توجه و تأکید داشت. نتایج بررسی‌های مختلف نشان می‌دهد که توجه و تأکید بر مؤلفه‌ها و ابعاد مختلف ورزشی، شرایط متعادل و برابری ندارد (متقی شهری و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۰).

بر همین اساس، ورزش تربیتی، به عنوان یکی از اشکال مهم توسعه ورزش در هر کشور، با هدف آموزش مهارت‌های گوناگون ورزشی، به دنبال توسعه کمی و کیفی ورزش در میان افراد است و نقش بسزایی در ارتقاء و توسعه مهارت‌های روان‌حرکتی در افراد ایفا می‌کند (Lohmann et al, 2021: 1). و به عنوان یک محور بنیادین در ورزش، نقطه آغازین فرآیند توسعه پایدار ورزش محسوب

می‌شود (شهوولی کوه‌شوری و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۲۵). این حوزه شامل تمام فعالیت‌های ورزشی سازمان‌یافته در مراکز آموزش رسمی کشور، از جمله مدارس، دانشگاه‌ها و سایر مؤسسات آموزش عالی است (شهوولی کوه‌شوری و همکاران، ۱۴۰۱: ۵۷). به طور کلی، ورزش تربیتی به معنای برگزاری کلاس‌های آموزشی و توسعه‌ای در یک یا چند رشته ورزشی یا مهارت است (Nuriddinov, 2023: 123). که به عنوان یکی از کلیدهای توسعه ورزش شناخته شده است که در قانون ورزش به عنوان ابزاری برای توسعه ملی تصریح شده است، هرچند بیشتر تحت سلطه پارادایم توسعه ورزش قرار دارد (رمضان و همکاران، ۲۰۲۲). در واقع، هدف توسعه ورزش، فراهم آوردن فرصت‌هایی برای افراد و جوامع است تا از طریق انواع فعالیت‌های بدنی درگیر شده و رشد کنند (Kogler et al, 2025: 2).

با توجه به اهمیت و کارکردهای ورزش تربیتی در ابعاد مختلف، گسترش آن در هر جامعه ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین، ادغام و توجه ویژه به ورزش تربیتی در نظام آموزشی، گامی اساسی در جهت تربیت نسلی پویا، هدفمند و آماده برای مواجهه با چالش‌های آینده و ساختن جامعه‌ای بهتر است ورزش تربیتی در بستر آموزش و پرورش، با تمرکز بر پرورش جامع جسم و روح، مهارت‌ها و ارزش‌هایی مانند انضباط، کار تیمی، رهبری، تاب‌آوری و حل مسئله را در افراد نهادینه می‌کند و به تربیت شهروندانی مسئولیت‌پذیر و توانمند می‌انجامد که می‌توانند در تمامی ابعاد زندگی فردی و اجتماعی خود مؤثر باشند (Baena-Morales 700 et al, 2023).

ورزش تربیتی چیزی فراتر از یک فعالیت بدنی ساده است؛ این رویکردی جامع است که با تمرکز بر ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی، به رشد کامل افراد در تمام جنبه‌های زندگی کمک می‌کند. در دنیای پرچالش امروز، توسعه ورزش تربیتی اهمیت ویژه‌ای دارد، چرا که علاوه بر ارتقای سلامت جسمی، مهارت‌های کلیدی مانند کار گروهی، رهبری و حل مسئله را در افراد تقویت می‌کند. در واقع، با سرمایه‌گذاری بر این حوزه، زیربنای یک جامعه سالم، فعال و متعادل را می‌سازیم که در آن هر فرد می‌تواند به بهترین نسخه از خود تبدیل شود و به پرورش نسلی با نشاط و مسئولیت‌پذیر کمک می‌کند. (Morris et al, 2025: 329). با این حال، تجربه دانش‌آموزان در ورزش تربیتی تأثیر بسزایی بر نگرش آن‌ها به فعالیت بدنی در طول زندگی دارد. با این حال، تفاوت‌های فیزیکی قابل توجهی میان دانش‌آموزان هم‌سن در دبیرستان وجود دارد که ناشی از تفاوت‌های جنسیتی و الگوهای رشد فردی مرتبط با بلوغ بیولوژیکی است. این تفاوت‌ها می‌توانند به شدت بر کیفیت تجربه ورزش تربیتی دانش‌آموزانی که زودتر یا دیرتر به بلوغ می‌رسند، تأثیر منفی بگذارند. (Almeida et al, 2025: 284).

در همین راستا، با توجه به نقش کلیدی ورزش تربیتی در نظام آموزشی کشور، این حوزه به عنوان یک بستر منحصر به فرد برای تحقق اهداف آموزشی و پرورشی مطرح است. در این محیط، انگیزه درونی و فطری دانش‌آموزان به اوج خود می‌رسد و جمعیت کثیری از افراد در مناسب‌ترین سن برای تربیت‌پذیری گرد هم می‌آیند. با درک این پتانسیل عظیم، بهره‌گیری از رویکرد آینده‌پژوهی می‌تواند به عنوان یک فرآیند برنامه‌ریزی هدفمند، مسیر توسعه پایدار ورزش تربیتی را هموار سازد و دستیابی به نتایج ماندگار را تضمین کند. (اسماعیل پور باریکی و همکاران، ۲۰۲۲). در واقع آینده‌نگری به معنای آمادگی برای آینده‌ای است که پیش روی انسان قرار دارد. به عبارت دیگر، این رویکرد به ما کمک می‌کند تا از منابع موجود به بهترین شکل ممکن برای ساختن آینده‌ای مطلوب استفاده کنیم (پور خلیل و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۷۴) و به عنوان یک رویکرد نوین در نظام برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری شناخته شود (Quiceno, 2019: 59).

هدف اصلی آن، شناسایی شرایط محیطی و کاهش عدم قطعیت‌ها است (شیروانی، ۱۳۹۷)، تا مدیران بتوانند برای کسب نتایج مثبت در آینده برنامه‌ریزی کنند (فرخ‌شاهی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۳۶). این دانش با در نظر گرفتن روش‌های مختلف، می‌تواند مسیر رسیدن به اهداف را هموار کرده و رویاها و آرزوهای جامعه را به واقعیت تبدیل کند (Frank & Silver, 2018: 236). بنابراین با توجه به مطالب بالا می‌توان گفت که فرآیند توسعه ورزش تربیتی در مدارس به خصوص در شهر اهواز، شامل دو بخش اساسی آموزشی و فوق برنامه است که هر دو برای تحقق اهداف تربیتی ورزش حیاتی هستند. با توجه به نقش کلیدی مدارس در دوران رشد اولیه، توسعه ورزش تربیتی در مقاطع پایه کشور یک ضرورت انکارناپذیر محسوب می‌شود. نخستین گام در این مسیر، شناخت

و شناسایی شاخص‌های توسعه است که این پژوهش نیز با همین رویکرد، در پی تبیین و ارائه پاسخ به این سؤال است: مهم‌ترین سناریوهای مؤثر ورزش بر توسعه ورزش تربیتی در شهر کدامند؟

مبانی نظری پژوهش

ورزش به عنوان یک پدیده اجتماعی و فرهنگی، فراتر از یک فعالیت صرفاً جسمانی است و به طور عمیقی با سلامت، آموزش و توسعه فردی و اجتماعی انسان گره خورده است. در این میان، ورزش تربیتی به عنوان رویکردی هدفمند، با بهره‌گیری از ظرفیت‌های آموزشی و تربیتی ورزش، به دنبال پرورش ابعاد مختلف شخصیتی در افراد است. این رویکرد، به ویژه در مراحل اولیه رشد، یعنی دوران تحصیل، به عنوان ابزاری مؤثر برای کسب مهارت‌های زندگی، تقویت کار تیمی، افزایش انضباط فردی و ارتقاء سلامت روان شناخته می‌شود. بنابراین، پرداختن به مبانی نظری و کاربردی ورزش تربیتی، زمینه را برای درک عمیق‌تر نقش ورزش در فرآیند تعلیم و تربیت و دستیابی به جامعه‌ای سالم‌تر و پویاتر فراهم می‌آورد.

نهادهای کلیدی در توسعه ورزش تربیتی

توسعه ورزش تربیتی نیازمند همکاری و هم‌افزایی نهادهای مختلف است. در این میان، آموزش و پرورش، خانواده و نهادهای اجتماعی نقشی محوری و بی‌بدیل ایفا می‌کنند. هر یک از این نهادها با کارکردهای خاص خود، بستری مناسب برای پرورش ابعاد جسمانی، روانی، و اجتماعی دانش‌آموزان از طریق ورزش فراهم می‌سازند (Tsybanyuk et al, 2025:9).

شکل (۱). نهادهای کلیدی در توسعه ورزش تربیتی

نقش آموزش و پرورش در توسعه ورزش تربیتی

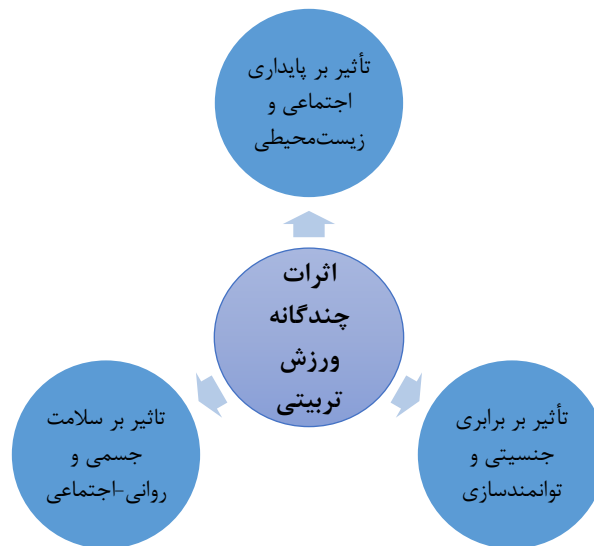
آموزش و پرورش، به عنوان مهم‌ترین نهاد رسمی جامعه، اولین و گسترده‌ترین بستر را برای آشنایی دانش‌آموزان با ورزش تربیتی فراهم می‌آورد. این نهاد با در اختیار داشتن زیرساخت‌های آموزشی، مربیان متخصص و برنامه‌های درسی منظم، فرصت‌های یکسانی برای مشارکت ورزشی در اختیار همگان قرار می‌دهد. کارکرد اصلی آموزش و پرورش در این زمینه، صرفاً محدود به درس تربیت بدنی نیست، بلکه شامل فعالیت‌های فوق برنامه، مسابقات درون مدرسه‌ای و کشف استعدادها نیز می‌شود. برنامه‌ریزی‌های دقیق در این نهاد می‌تواند ارزش‌هایی چون کار گروهی، انضباط، احترام به قوانین و روحیه رقابت سالم را در دانش‌آموزان درونی‌سازی کند و به آن‌ها کمک کند تا مهارت‌های زندگی را از طریق ورزش بیاموزند (Lin et al, 2025:197). در واقع آموزش تربیت بدنی و ورزش در مدارس با وجود اهمیت فراوانش، در ایران با دشواری‌های زیادی روبروست و وضعیت کنونی نیازمند رویکردهای نوآورانه برای حل مشکلات است. بر اساس سند جامع ورزش کشور، ورزش به چهار بخش اصلی تقسیم می‌شود: ورزش تربیتی، ورزش همگانی، ورزش قهرمانی و ورزش حرفه‌ای. در این تقسیم‌بندی، ورزش تربیتی به عنوان بخشی که افراد در محیط‌های رسمی مانند مدارس و خانواده‌ها، به صورت آگاهانه مهارت‌های ورزشی را می‌آموزند و به نقش آن در سلامتی و موفقیت زندگی پی می‌برند، تعریف شده است. (راسخ و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۰).

نقش خانواده و نهادهای اجتماعی در توسعه ورزش تربیتی

در کنار آموزش و پرورش، خانواده به عنوان اولین نهاد اجتماعی، نقشی حمایتی و انگیزشی دارد. والدین با تشویق فرزندان به فعالیت‌های ورزشی، فراهم کردن امکانات لازم و مشارکت فعال در برنامه‌ها، زمینه‌ساز شکل‌گیری عادات‌های ورزشی در آنها می‌شوند. حمایت عاطفی و مالی خانواده‌ها، عاملی تعیین‌کننده در تداوم و موفقیت ورزشی فرزندان است. از سوی دیگر، نهادهای اجتماعی مانند باشگاه‌های ورزشی محلی، سازمان‌های مردم‌نهاد و شهرداری‌ها با ایجاد فضاهای مناسب ورزشی و ارائه برنامه‌های متنوع، می‌توانند نقش آموزش و پرورش و خانواده را تکمیل کنند. این نهادها با فراهم کردن فرصت‌های بیشتر برای تمرین و مسابقه، به تعمیق مهارت‌ها و ارزش‌های ورزشی کمک کرده و ورزش را به جزئی جدایی‌ناپذیر از فرهنگ جامعه تبدیل می‌کنند. همکاری منسجم این نهادها، توسعه همه‌جانبه ورزش تربیتی را تضمین می‌کند (Aliberti, S., & Manzo, 2025:3).

تأثیرات چندگانه ورزش در توسعه ورزش تربیتی

مدارس با دسترسی به جمعیت گسترده‌ای از کودکان و نوجوانان، مکانی ایده‌آل برای تشویق و نهادینه کردن رفتارهای فعال فیزیکی هستند. بر اساس تحقیقات مدارس محیطی منحصربه‌فرد برای ترویج ورزش و فعالیت‌های بدنی در این گروه سنی به شمار می‌روند. این امر نه تنها سلامت جسمی را بهبود می‌بخشد، بلکه می‌تواند بر جنبه‌های دیگر زندگی اجتماعی و زیست‌محیطی نیز تأثیر بگذارد (Grao-Cruces, 2016:133). که در ادامه به بررسی این اثرات و نقش آن در توسعه ورزش تربیتی پرداخته شده است.

شکل (۲). تأثیرات چندگانه ورزش تربیتی (Scoure: Pérez-Ordás et al, 2019:2)

تأثیر بر پایداری اجتماعی و زیست‌محیطی

ابتکاراتی مانند پیاده‌روی یا دوچرخه‌سواری فعال به مدرسه، یا اجرای برنامه‌های ورزشی در طول ساعات درسی، می‌توانند تأثیرات مثبت قابل توجهی بر پایداری اجتماعی و محیطی داشته باشند. این اقدامات با کاهش استفاده از وسایل نقلیه شخصی، به کاهش آلودگی هوا و ترافیک کمک می‌کنند و در نتیجه، به محیط زیست پایدارتر منجر می‌شوند (Villa et al, 2014:25).

تأثیر بر برابری جنسیتی و توانمندسازی

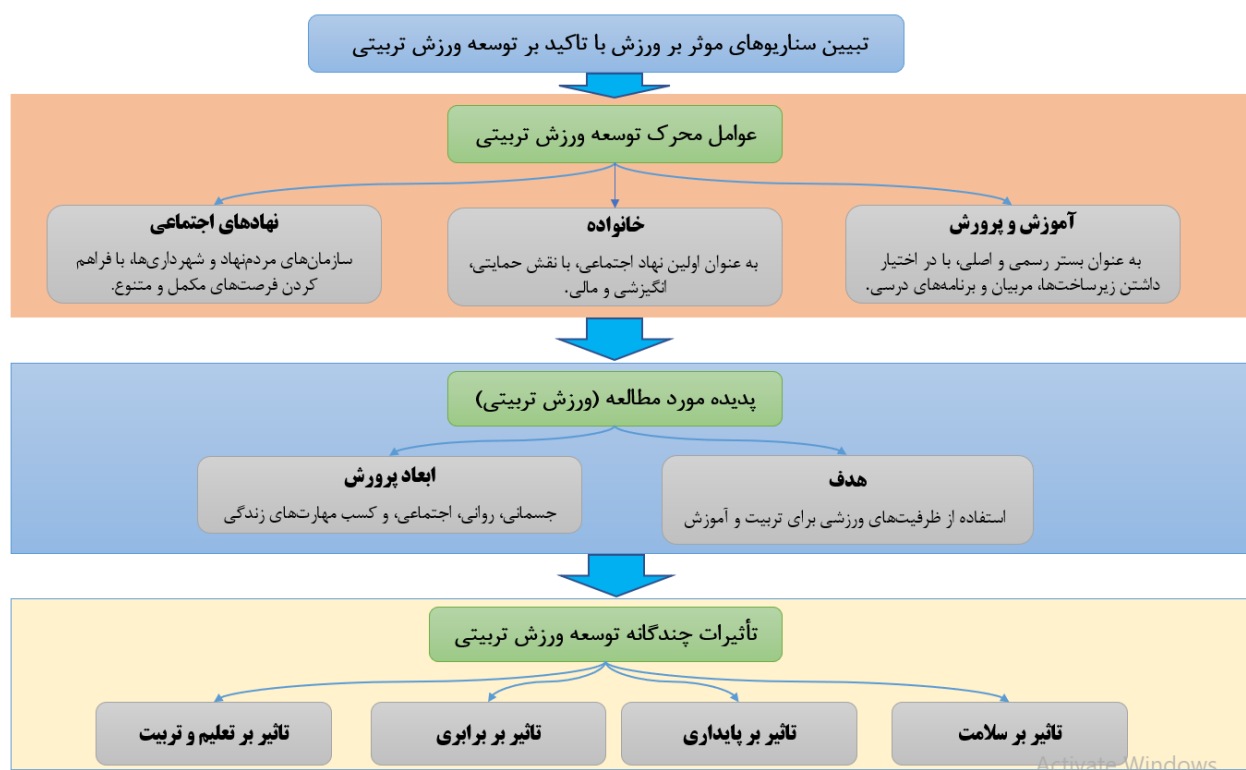
علاوه بر این، برنامه‌های فعالیت بدنی در مدارس می‌توانند مشارکت برابر دانش‌آموزان را تشویق کنند و به هدف پنجم توسعه هزاره (MDG 5)، یعنی دستیابی به برابری جنسیتی و توانمندسازی همه زنان و دختران، کمک کنند. این برنامه‌ها فرصت‌های یکسانی

برای ورزش و فعالیت‌های گروهی برای همه فراهم می‌کنند و می‌توانند اعتماد به نفس و مهارت‌های اجتماعی را در بین دختران افزایش دهند. این رویکرد به ویژه در زمینه توانمندسازی دختران و زنان حائز اهمیت است (Baños et al,2018:2).

تأثیر بر سلامت جسمی و روانی-اجتماعی

فعالیت بدنی منظم در محیط مدرسه نه تنها به بهبود سلامت فیزیکی کمک می‌کند، بلکه تأثیرات مثبتی بر وضعیت روانی-اجتماعی دانش‌آموزان نیز دارد. تحقیقات نشان داده‌اند که ورزش می‌تواند استرس را کاهش دهد، تمرکز را افزایش دهد و به بهبود خلق‌وخو کمک کند. این فواید، به ویژه در دوران حساس رشد و بلوغ، بسیار مهم هستند (Smith et al,2018:3).

در مجموع، مدارس با فراهم کردن فرصت‌های ورزشی، نه تنها به سلامت دانش‌آموزان کمک می‌کنند، بلکه در ایجاد جامعه‌ای پایدارتر، برابرتر و سالم‌تر نیز نقش مهمی ایفا می‌کنند. در ادامه در شکل (۳) به مدل مفهومی پژوهش پرداخته شده است.

شکل (۳). به مدل مفهومی پژوهش

پیشینه پژوهش

بررسی پیشینه‌ها و پژوهش‌های داخلی و خارجی در زمینه توسعه ورزش و توسعه ورزش تربیتی، دریچه‌ای به سوی شناخت بهتر روندها، نظریه‌ها، و مدل‌های موفق در این حوزه‌ها می‌گشاید. این کاوش جامع، به درک عمیق‌تری از چالش‌ها و فرصت‌های موجود در هر دو سطح ملی و بین‌المللی کمک می‌کند.

جدول (۱). پیشینه پژوهش

پژوهشگر/سال	عنوان	نتایج پژوهش
سهرابی و همکاران (۱۴۰۳)	مضامین استراتژیک توسعه ورزش حرفه ای ایران مبتنی بر سناریو: از طریق سناریو ویزارد	نتایج، دو سناریو اصلی برای توسعه ورزش حرفه‌ای در ایران پیشنهاد داد: برای سناریو اول، می‌بایست سرمایه‌گذاری لازم در ورزش حرفه‌ای انجام شود، ورزش حرفه‌ای در نهادهای بین‌المللی محقق گردد، به آموزش نیروی انسانی متخصص و مسلط به ورزش حرفه‌ای پرداخته شود و از طرف حاکمیت به شایسته‌سالاری و رفتارهای حرفه‌ای توجه شود. در سناریوی دوم، عدم قطعیت چالش درآمدزایی پایدار ورزش حرفه‌ای با بسترسازی زیرساخت‌های حقوقی برطرف شود و در نهایت ساختار متناسب با رویکرد جهانی برای توسعه ورزش حرفه‌ای ایران مد نظر قرار گیرد. به صورت کلی باید اذعان نمود بازیگران کلیدی ورزش حرفه‌ای در ایران با هم‌افزایی امکان توسعه راهبردی ورزش حرفه‌ای را میسر خواهند نمود.
صداقتی و همکاران (۱۴۰۲)	تحلیل عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی تحول‌گرا در ورزش تربیتی	نتایج پژوهش آنها نشان داد که سازماندهی مهم‌ترین عامل در این تحول بوده و ارزش‌ها کمترین تأثیر را داشته‌اند. بنابراین، معاونت تربیت بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش می‌تواند با تمرکز بر این مدل، به یک سازمان تحول‌گرا تبدیل شود و به نیازهای محیطی که همواره در حال تغییر است، به موقع پاسخ دهد.
محمدخانی و همکاران (۱۴۰۲)	آینده نگاری ورزش قهرمانی ایران با روش سناریوپردازی و تحلیل اثرات متقابل	بر اساس تحلیل انجام شده، در ابتدا از میان ۶۴ عامل اولیه، ۲۱ عامل مهم‌تر از طریق آزمون تی‌تک شناسایی شدند. سپس، خبرگان این ۲۱ عامل را در یک ماتریس ۲۱×۲۱ تکمیل کردند و با استفاده از نرم‌افزار میک‌مک (MICMAC) ۷ عامل کلیدی شامل برنامه‌ریزی جامع، سیستم حمایتی مداوم، نظام جامع استعدادیابی، اماکن ورزشی مدرن، بازآموزی مربیان، تمرینات علمی و ارزیابی عملکرد مشخص گردید. در مرحله نهایی، با کمک نرم‌افزار سناریوویزارد (Scenario Wizard)، دو سناریوی محتمل و هشت سناریوی باورکردنی استخراج و تحلیل شد. نتایج این پژوهش بر اهمیت استفاده از تکنیک‌های آینده‌نگاری در برنامه‌ریزی‌های بلندمدت برای مقابله با شرایط احتمالی آینده تأکید دارد.
اسماعیل‌پور باریکی و همکاران (۱۴۰۰)	شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه ورزش تربیتی ایران با رویکرد آینده‌پژوهی	نتایج پژوهش آنها نشان داد که سیستم مورد مطالعه ناپایدار است، زیرا متغیرها به صورت نامنظم در اطراف محور قطری توزیع شده‌اند. این تحلیل، عوامل تأثیرگذار را به پنج دسته تقسیم کرد و در نهایت ۱۵ عامل کلیدی را شناسایی کرد که بر آینده ورزش تربیتی کشور تأثیر چشمگیری دارند. این عوامل کلیدی شامل موارد مختلفی از جمله سیاست‌های آموزشی، ارزیابی راهبردها، منابع انسانی، فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، عوامل اقتصادی مثل تورم و اقتصاد خانواده، و همچنین عوامل ساختاری مانند استانداردهای سازه‌ها و معماری اماکن ورزشی هستند. این عوامل به طور مستقیم و غیرمستقیم بر یکدیگر و بر آینده ورزش تربیتی ایران اثر می‌گذارند.
شهولی کوه شوری و همکاران (۱۳۹۹)	تدوین استراتژی‌های ورزش تربیتی ایران مبتنی بر سناریو	بر اساس یافته‌ها و تحلیل ۳۰ عامل اصلی، مشخص شد که دو عدم قطعیت کلیدی با عناوین شبکه‌سازی در بین بازیگران کلیدی و هم‌افزایی خانواده و اجتماع، نقشی محوری در آینده ورزش تربیتی ایران ایفا می‌کنند. این دو عدم قطعیت به عنوان محورهای اصلی، مبنای ترسیم چهار سناریوی احتمالی برای آینده ورزش تربیتی کشور قرار گرفتند. این سناریوها، که هر یک نمایندهٔ یک مسیر متفاوت از توسعه هستند، نشان می‌دهند که میزان موفقیت و رشد ورزش تربیتی در ایران به شدت به توانایی ایجاد ارتباط و همکاری مؤثر میان نهادهای مختلف (نظیر وزارت ورزش، آموزش و پرورش، و باشگاه‌ها) و همچنین به میزان مشارکت و حمایت خانواده‌ها و جوامع محلی وابسته است. به عبارت دیگر، آینده این حوزه نه فقط به سیاست‌گذاری‌های کلان، بلکه به قدرت هماهنگی و همبستگی در سطوح مختلف جامعه گره خورده است.
حمیدی و نجفی جویباری (۱۳۹۹)	"الگوی توسعه ورزش تربیتی در آموزش و پرورش در زمان بروز بحران‌های بهداشتی"	نتایج پژوهش آنها نشان داد که هفت شاخص اصلی را برای الگوی توسعه آموزش مجازی شناسایی کرده است که شامل نیازسنجی مجدد، تدوین راهبردها، ارتباطات دوسویه، اصلاح فرآیندها، برنامه‌های عملیاتی، استفاده از الگوهای جهانی و عوامل مؤثر بر توسعه می‌شود. نتایج با استفاده از روش مدل‌سازی ساختاری-تفسیری (ISM) و نرم‌افزار میک‌مک (MICMAC) نشان می‌دهد که بین این شاخص‌ها روابط علت و معلولی قوی وجود دارد که به تأیید برازش مدل کمک می‌کند.

<p>نتایج پژوهش آنها نشان داد که این الگوها شامل عوامل انگیزشی بیرونی، ساخت و توسعه اماکن و تجهیزات مناسب، توجه به نیازهای جسمی، تربیتی و روانی افراد، امکان مشارکت اعضای خانواده و دوستان، درونی‌سازی ارزش مشارکت در برنامه‌های ورزشی، مدیریت و برنامه‌ریزی آگاهانه، تبلیغ و اطلاع‌رسانی مناسب، و توجه به هزینه‌ها و مسائل مالی می‌باشند. این یافته‌ها بر اهمیت توجه مدیران دانشگاه به این الگوها برای رشد و توسعه ورزش و هدایت سازمان در راستای اهداف تعلیم و تربیت تأکید دارند.</p>	<p>شناسایی ۹ الگوی ذهنی متمایز در خصوص راهکارهای توسعه ورزش با رویکرد تربیتی در دانشگاه فرهنگیان</p>	<p>رضانی و همکاران (۱۳۹۹)</p>
<p>نتایج پژوهش وی نشان داد که عواملی نظیر نیروی انسانی، منابع مالی، فضا و تجهیزات، و اجرای درس و فوق‌برنامه تربیت‌بدنی را به عنوان عوامل علی؛ عوامل مدیریتی، فرهنگی-اجتماعی، رسانه و فناوری، و علمی-ورزشی را به عنوان شرایط زمینه‌ای؛ و عوامل مالی، سیاسی، اقتصادی و اداری را به عنوان شرایط مداخله‌گر شناسایی کرد. نتایج این پژوهش نشان داد که توسعه ورزش دانش‌آموزی پیامدهای مثبت تربیتی، اقتصادی، اجتماعی، زیستی و هنری به دنبال خواهد داشت و بر لزوم برنامه‌ریزی برای تربیت نیروی انسانی متخصص و آشنایی مدیران با مهارت‌های مدیریتی تأکید شد.</p>	<p>طراحی الگوی راهبردی توسعه ورزش دانش‌آموزی</p>	<p>قنبری فیروزآبادی (۱۳۹۹)</p>
<p>نتایج پژوهش آنها نشان داد که ورزش تربیتی نقشی کلیدی در توسعه روان‌اجتماعی و انتقال مهارت‌ها و ارزش‌ها به سایر ابعاد زندگی کودکان و نوجوانان دارد. این تأثیر فراتر از جنبه‌های صرفاً ورزشی است و می‌تواند به عنوان پلی برای رشد و بالندگی عمل کند. موفقیت این رویکرد وابسته به عوامل گوناگونی همچون امنیت روانی و فیزیکی، هدایت آگاهانه بزرگسالان، تعاملات اجتماعی مثبت، و فرصت‌هایی برای ابراز وجود و مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها است. این پژوهش بر اهمیت ورزش تربیتی به عنوان ابزاری قدرتمند برای توسعه مثبت جوانان (PYD) تأکید می‌کند، مشروط بر اینکه شرایط و تعاملات فردی و محیطی مورد نیاز فراهم باشد.</p>	<p>توسعه ورزش تربیتی در بین روی کودکان و نوجوانان پایه پنجم تا دوازدهم</p>	<p>آلمیدا و همکاران^۱ (۲۰۲۵)</p>
<p>نتایج این پژوهش به وضوح نشان می‌دهد که رویکرد CPS-BL (حل مسئله خلاق-یادگیری ترکیبی) فراتر از یک روش آموزشی صرف، به عنوان یک سناریوی قدرتمند در حوزه ورزش تربیتی عمل می‌کند. این رویکرد نه تنها باعث بهبود چشمگیر استراتژی‌های عملی (مانند ضربه زدن به بلیارد) می‌شود، بلکه با ارتقاء گرایش‌های تفکر خلاق و مهارت‌های حل مسئله، دانش‌آموزان را برای مواجهه با چالش‌های پیچیده در زندگی واقعی آماده می‌سازد. این یافته‌ها، اهمیت به‌کارگیری روش‌های نوین آموزشی در ورزش را برای پرورش ابعاد شناختی و اخلاقانه دانش‌آموزان در کنار مهارت‌های فیزیکی تأیید می‌کند و چارچوبی برای طراحی برنامه‌های ورزش تربیتی در آینده ارائه می‌دهد.</p>	<p>توسعه استراتژی‌های حل مسئله خلاقانه دانش‌آموزان در زمینه آموزش ترکیبی ورزشی</p>	<p>لین و همکاران^۲ (۲۰۲۵)</p>
<p>نتایج پژوهش آنها نشان داد که مداخلات تربیت بدنی تأثیر مثبتی بر افزایش تاب‌آوری ذهنی دانش‌آموزان داشته است. نمرات تاب‌آوری دانش‌آموزان پس از شرکت در این برنامه‌ها به طور قابل توجهی افزایش یافته است (از ۴۹.۵ به ۱۰۰.۳)، که نشان‌دهنده اثرگذاری آموزش روانی از طریق فعالیت‌های ورزشی است. این یافته‌ها اهمیت طراحی برنامه‌های آموزشی متناسب با نیازهای نوجوانان را برجسته کرده و بر نقش حیاتی باشگاه‌های ورزشی در ارتقای سلامت عمومی جامعه تأکید دارند.</p>	<p>نقش توسعه ورزش تربیتی در افزایش تاب‌آوری فردی در میان نوجوانان</p>	<p>مرهنی و همکاران^۳ (۲۰۲۴)</p>
<p>نتایج پژوهش آنها نشان داد که اگرچه سیاست‌های ورزش نخبگان با قوانین ورزشی هماهنگ هستند، اما کاستی‌ها و نابرابری‌های قابل توجهی در این زمینه وجود دارد. دلیل اصلی این مشکلات، عدم درک صحیح از نقش ورزش تربیتی به‌عنوان ابزاری کلیدی برای توسعه ملی و پرورش استعدادهاست. در نتیجه، این مطالعه تأکید می‌کند که دولت باید با درک اهمیت ورزش تربیتی، هرچه سریع‌تر برای رفع این نابرابری‌ها اقدام کند تا زمینه مناسبی برای رشد استعدادها و ورزشی در سطح ملی فراهم شود.</p>	<p>تحلیل الگوهای توسعه ورزش نخبگان از طریق ورزش تربیتی</p>	<p>رمضان و همکاران^۴ (۲۰۲۲)</p>

¹ Almeida et al

² Lin et al

³ Marheni et al

⁴ Ramadhan et al

نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که دانش‌آموزان به طور یکسان به تاثیر ورزش بر رشد اجتماعی خود نگاه نمی‌کنند و ادراک آن‌ها در ابعاد مختلف این موضوع متفاوت است. در حالی که بیش از نیمی از دانش‌آموزان (۵۱ درصد) ادراک مثبتی از تاثیر ورزش در رشد اجتماعی خود در گویه ۶ داشتند و گویه ۵ نیز با ۴۶ درصد در رده بالایی قرار داشت، برخی از جنبه‌های رشد اجتماعی از طریق ورزش اهمیت کمتری برای آن‌ها داشته است. به عنوان مثال، تنها ۶ درصد از دانش‌آموزان در گویه ۹ و فقط ۴ درصد در گویه ۷ ادراک مثبتی داشتند که این تفاوت‌ها لزوم بررسی دقیق‌تر تاثیر ورزش بر جنبه‌های مختلف رشد اجتماعی را برجسته می‌سازد.	درک دانشجویان از توسعه اجتماعی از طریق ورزش در سطح دانشگاه	سومر و همکاران ^۱ (۲۰۲۱)
نتایج نشان داد که ورزشکاران جوان از رضایت، کیفیت و ارزش کلی این برنامه‌ها بسیار راضی هستند و اهداف آنها برای ادامه مشارکت مثبت است. این رضایت بالا، با میانگین نمرات نزدیک به حداکثر، به ویژه در مورد منابع انسانی (مانند مربیان و مسئولان) مشهود بود که به عنوان قوی‌ترین متغیرهای کیفی شناخته شدند. همچنین، یافته‌ها نشان می‌دهند که ارتباط معناداری میان ارتباط و وفاداری، و نیز بین ظرفیت پاسخگویی و فضاهای ورزشی وجود دارد. به علاوه، رضایت و ارزش درک‌شده مستقیماً با وفاداری و قیمت مرتبط هستند. به طور خلاصه، ادراک مثبت دانش‌آموزان از کیفیت و ارزش برنامه‌های ورزشی، به طور مستقیم بر تمایل آنها برای ادامه فعالیت در ورزش‌های مدرسه تأثیر می‌گذارد.	ارزیابی فعالیت‌های ورزشی فوق برنامه به عنوان یک عنصر آموزشی برای توسعه پایدار در مؤسسات آموزشی	پرز-اورداس ^۲ و همکاران (۲۰۱۹)

گردآوری: نگارندگان، ۱۴۰۴.

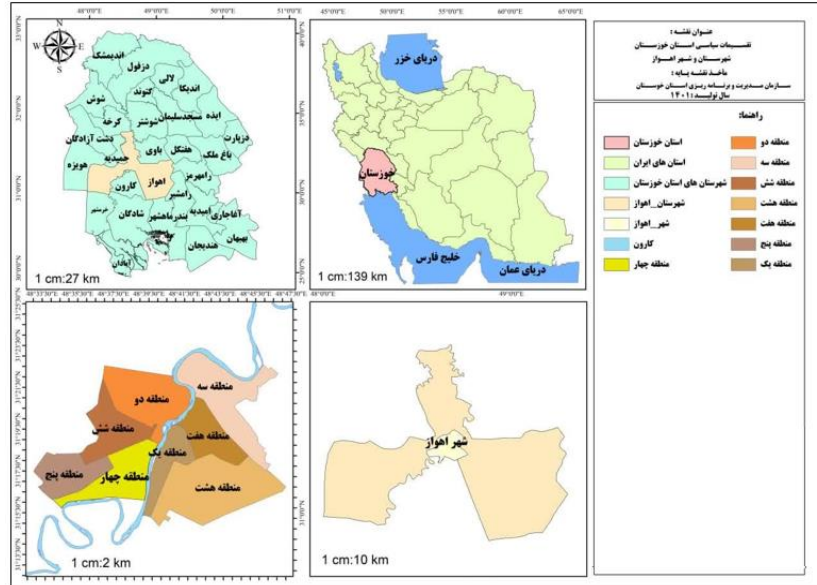
نوآوری اصلی این پژوهش در این است که با استفاده از روش سناریو ویزارد، برای اولین بار به تحلیل جامع و سیستماتیک شش بعد کلیدی سیاسی، اقتصادی، روانی-فردی، کالبدی، اجتماعی-فرهنگی، اطلاعاتی و مدیریتی در توسعه ورزش تربیتی می‌پردازد. در حالی که پژوهش‌های پیشین از این روش برای ورزش‌های حرفه‌ای و قهرمانی استفاده کرده بودند یا تنها به بررسی عوامل مؤثر بر ورزش تربیتی به صورت جزئی پرداخته بودند، هیچ‌کدام به طور همزمان و در یک چارچوب منسجم، تمامی این ابعاد را در قالب سناریوهای آینده‌نگر مورد بررسی قرار نداده‌اند. این رویکرد نوآورانه، یک چارچوب جامع برای برنامه‌ریزی‌های بلندمدت و سیاست‌گذاری‌های آینده در حوزه ورزش تربیتی ارائه می‌دهد و یک شکاف مهم در ادبیات پژوهشی این حوزه را پر می‌کند.

محدوده مورد مطالعه

شهر اهواز به عنوان یکی از شهرهای بزرگ ایران و مرکز شهرستان اهواز و استان خوزستان از نظر جغرافیایی در ۳۱ درجه و ۲۰ دقیقه عرض شمالی و ۴۸ درجه و ۴۰ دقیقه طول شرقی در جلگه‌ای با ارتفاع ۱۸ متر از سطح دریا قرار گرفته است و بر اساس آخرین آمار شهر اهواز دارای ۱,۳۰۲,۵۹۱ نفر جمعیت بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). دارای ۸ منطقه شهری، ۳۴ ناحیه و ۱۲۴ محله می‌باشد (معاونت برنامه ریزی شهری اهواز، ۱۳۹۶: ۶). شکل ۴ بیانگر محدوده جغرافیایی شهر اهواز می‌باشد.

¹ Soomro et al

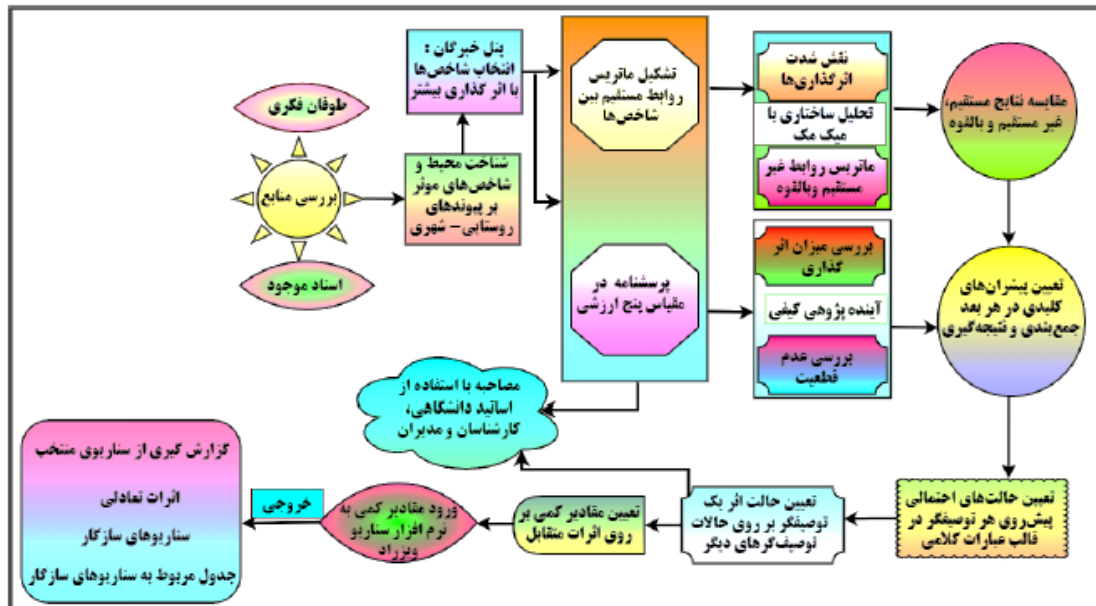
² Pérez-Ordás

شکل (۴). موقعیت جغرافیایی شهر اهواز. ماخذ: سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان خوزستان، ۱۴۰۱

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر با هدف اصلی بررسی سناریوهای مختلف تأثیرگذار بر توسعه ورزش تربیتی انجام شده است. از منظر هدف، پژوهش کاربردی است؛ زیرا تلاش می‌کند با استفاده از رویکردی مناسب، به راه‌های عملی برای تحقق بخشیدن به اثرگذاری بیشتر ورزش تربیتی دست یابد. روش تحقیق در این پژوهش ترکیبی از رویکردهای کمی و کیفی است که به‌طور خاص از ابزار سناریونویسی بهره می‌برد. این ابزار به محققان کمک می‌کند تا عوامل تأثیرگذار را شناسایی کرده و سناریوهای احتمالی برای پیشروی ورزش تربیتی را تدوین نمایند. در واقع، پژوهش حاضر یک تحلیل هنجاری است که با به‌کارگیری روش‌های آینده‌پژوهی، به مسائل پیچیده این حوزه می‌پردازد و به دنبال یافتن مسیرهای بهینه برای آینده است. روش‌شناسی به کار رفته در این پژوهش از روش فرانسوی آینده‌پژوهی که توسط گودت و دورانس در سال ۲۰۱۱ توسعه یافته، الهام گرفته شده است. این رویکرد به محقق اجازه می‌دهد تا به صورت توصیفی-تحلیلی به بررسی موضوع بپردازد و برای حل چالش‌های پیش رو، راه‌حل‌های نوآورانه ارائه دهد. داده‌های مورد نیاز برای این پژوهش از طریق منابع مختلفی جمع‌آوری شده است؛ از جمله منابع علمی و اسنادی، و همچنین مصاحبه‌ها و نشست‌های تخصصی با کارشناسان و افراد ذی‌ربط. این فرآیند جامع جمع‌آوری اطلاعات، به پژوهشگر امکان می‌دهد تا تصویری کامل از وضعیت فعلی و آینده ورزش تربیتی به دست آورد. شکل (۵) فرایند انجام پژوهش حاضر را نشان داده است.

شکل (۵). فرایند انجام پژوهش.

به منظور ارزیابی و اولویت‌بندی عوامل کلیدی تأثیرگذار بر توسعه ورزش تربیتی، یک جامعه آماری متشکل از ۵۰ متخصص آگاه در این زمینه انتخاب شد. این متخصصان که از جمله اساتید دانشگاه، مدیران و کارشناسان فعال در حوزه‌ی ورزش، معلمان ورزش و ورزش تربیتی بودند، بر اساس معیارهایی مانند تخصص، تجربه کاری، سوابق پژوهشی و مشارکت در پروژه‌های مرتبط انتخاب شدند. فرایند انتخاب به صورت ترکیبی از روش‌های تصادفی و مصاحبه‌های دقیق انجام گرفت که طی آن سوابق تحصیلی، تجربه و مقالات منتشر شده این افراد مورد بررسی قرار گرفت. پس از انتخاب، هدف پژوهش و نحوه همکاری به این متخصصان توضیح داده شد و آن‌ها با به اشتراک گذاشتن دیدگاه‌ها و تجربیات خود به ارزیابی عوامل کمک کردند. در مرحله اول، ۴۵ مؤلفه کلیدی در شش بعد (سیاسی، اقتصادی، روان‌شناسی - فردی، کالبدی، اجتماعی-فرهنگی، اطلاعاتی و مدیریتی) از پژوهش‌های پیشین استخراج و در اختیار خبرگان قرار گرفت. همچنین، از آن‌ها خواسته شد تا ایده‌های خود را درباره عوامل تأثیرگذار ارائه دهند. در نهایت، با استفاده از یک پرسشنامه و ماتریس‌های تأثیرگذاری، این ۴۵ گویه عملیاتی و اطلاعات لازم از متخصصان جمع‌آوری شد تا عوامل کلیدی مؤثر در توسعه ورزش تربیتی مشخص گردند. شاخص‌های نهایی و کدهای مربوط به آن‌ها نیز در جدول (۲) ارائه شده‌اند.

پژوهش حاضر به منظور تدوین سناریوهای تأثیرگذار توسعه ورزش تربیتی، از یک رویکرد چندمرحله‌ای بهره گرفته است. ابتدا، با استفاده از روش دلفی و بررسی اسناد، متغیرهای کلیدی شناسایی شدند. سپس با استفاده از ماتریس‌های میکمک و تحلیل پرسشنامه‌های تکمیل شده توسط متخصصان، عوامل کلیدی استخراج و تأیید شدند. در مرحله بعد، با استفاده از نرم‌افزار میکمک و تحلیل ساختاری، پیشران‌های اصلی تأثیرگذار بر توسعه ورزش تربیتی تعیین گردید. در ادامه، نرم‌افزار سناریویزارد و روش تحلیل تأثیر متقابل متعادل (CIB) برای تدوین سناریوها به کار گرفته شد.

جدول (۲). شاخص‌های توسعه ورزش تربیتی

کد	زیر شاخص	شاخص	کد	زیر شاخص	شاخص
Ph1	توسعه الزامات زیست محیطی	کالبدی	P1	سیاست‌های مراکز آموزشی	سیاسی (حاکمیتی)
Ph2	معماری اماکن و فضاهای ورزشی		P2	هماهنگی بین نهادهای مسئول	
Ph3	سرانه کاربری ورزشی		P3	تعامل وزارت علوم و نهادهای ورزشی کلان	
Ph4	عمر بنای سازه‌های ورزشی		P4	تعامل وزارت آموزش و پرورش و نهادهای ورزشی کلان	
Ph5	استانداردسازی سازه‌های ورزشی		P5	تنوع رشته‌های ورزشی و زمینه‌های متنوع	
Ph6	زیر ساخت‌ها و اماکن ورزشی		P6	ارزیابی مستمر راهبردهای عملیاتی	
S1	شبکه‌های اجتماعی	اجتماعی-فرهنگی	P7	درک اهمیت نقش ورزش به عنوان ابزاری توسعه ملی	
S2	باورها و ارزش‌های فرهنگی		P8	بوروکراسی زدایی	
S3	نگرش دانش آموزان و دانشجویان نسبت به ورزش		P9	حمایت‌های قانونی	
S4	سبک زندگی		P10	ترویج ورزش تربیتی	
S5	توسعه خلاقیت در ارائه فعالیت‌های جدید و متنوع		P11	مدیریت بهینه شرایط آموزش	
M1	منابع انسانی متخصص	مردمی	P12	جهت‌دهی خیران به سمت ورزش تربیتی	اقتصادی
M2	طرح‌های توسعه ای جامع		P13	پاسخگویی به نیازهای محیطی و تحولات فناورانه	
M3	مدیریت و سازمان دهی کارآمد		P14	حضور و هدایت آگاهانه بزرگسالان و مربیان	
M4	برگزاری جشنواره‌ها و رویدادهای ورزشی		E1	اقتصاد خانواده‌ها	
M5	مراکز تصمیم‌گیری ICT محور		E2	کارآفرینی سازمانی	
M6	توسعه ورزش در کلیه سطوح		E3	رکود اقتصادی	
M7	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی		E4	تورم اقتصادی	
M8	فعالیت‌های پژوهشی		E5	قیمت تأسیسات	
M9	حذف یا کاهش موانع قانونی		E6	حمایت مالی از مراکز آموزشی	
M10	ترویج سواد حرکتی و سلامت		Ps1	امنیت روانی- فیزیکی	
		Ps2	تعاملات اجتماعی و مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها		
		Ps3	تجربه نقش‌های رهبری و فرصت‌های برای کسب مهارت		
		Ps4	سلامت ذهنی و تاب‌آوری فردی		

منبع: گردآوردندگان، ۱۴۰۴.

این روش با بررسی اثر مستقیم و غیرمستقیم متغیرها بر یکدیگر، سناریوهای سازگار را شناسایی می‌کند. پس از تدوین سناریوها، تأثیرات هر سناریو بر توسعه ورزش تربیتی از نظر قابلیت پذیرش، تغییرپذیری و اجرا مورد ارزیابی قرار گرفت. در نهایت، با ترکیب این نتایج و بازخوردهای متخصصان، بهترین سناریوها و راهکارهای عملی برای توسعه ورزش تربیتی ارائه شد. اعتبار و پایایی ابزار تحقیق نیز با استفاده از نظرات اساتید و آزمون آلفای کرونباخ (با مقادیر بالای ۰/۹۳) تأیید گردیده است.

یافته‌ها

شناسایی محرک‌های کلیدی اثرگذاری توسعه ورزش تربیتی در این پژوهش با توجه به مطالعات میدانی و کتابخانه‌ای، مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار توسعه ورزش تربیتی در شش بعد (سیاسی، اقتصادی، روان‌شناسی- فردی، کالبدی، اجتماعی-فرهنگی، اطلاعاتی و مدیریتی) مؤثر بر توسعه ورزش تربیتی مورد آزمون قرار گرفت. با توجه به نتایج توصیفی و استنباطی به دست آمده از پرسشنامه‌های خبرگان و معادلات ساختاری (MICMAC) پیشران‌های هر یک از عوامل کلیدی در ۶ بعد تهیه و ارائه شد. در بین ۴۵ عامل مورد بررسی ۲۱ عامل به عنوان پیشران‌های کلیدی مؤثر توسعه ورزش تربیتی شناسایی شدند که برای تعیین منطق سناریو کاربرد اساسی خواهند داشت. عوامل انتخاب شده در جدول (۳) دارای بیشترین تأثیرگذاری و جزء پیشران‌های کلیدی می‌باشند.

جدول (۳). پیشران‌های کلیدی مؤثر بر توسعه ورزش تربیتی

رتبه	خالص مستقیم	اثر گذاری مستقیم		اثر گذاری غیر مستقیم		زیر شاخص	نماد	شاخص
		تأثیر پذیر	تأثیر گذار	تأثیر پذیر	تأثیر گذار			
۱۹	-۶۸	۳۱۳	۲۶۷	۳۲۹	۲۶۱	سیاست‌های مراکز آموزشی	P1	سیاسی
۱۳	۹	۲۷۸	۲۸۹	۲۷۸	۲۸۷	هماهنگی بین نهادهای مسئول	P2	(حاکمیتی)
۸	۳۵	۲۴۴	۲۷۸	۲۳۷	۲۷۲	تعامل وزارت علوم و نهادهای ورزشی کلان	P3	Political (Government)
۱۶	-۲۴	۳۰۵	۲۸۹	۳۰۸	۲۸۴	تنوع رشته‌های ورزشی و زمینه‌های متنوع	P5	
۲۰	-۷۴	۳۱۳	۲۵۴	۳۲۳	۲۴۹	ارزیابی مستمر راهبردهای عملیاتی	P6	
۱۵	-۹	۲۶۰	۲۵۵	۲۶۴	۲۵۵	درک اهمیت نقش ورزش	P7	
۱۲	۲۳	۲۷۱	۲۸۴	۲۶۴	۲۸۷	مدیریت بهینه شرایط آموزش	P11	
۱۷	-۳۸	۲۹۴	۲۵۶	۲۹۶	۲۵۸	جهت‌دهی خیران به سمت ورزش تربیتی	P12	
۱۲	۲۳	۲۵۴	۲۷۲	۲۴۹	۲۷۲	اقتصاد خانواده‌ها	E1	اقتصادی
۹	۳۳	۲۲۵	۲۵۳	۲۱۹	۲۵۲	کارآفرینی سازمانی	E2	Economic
۷	۳۹	۲۳۵	۲۶۵	۲۲۵	۲۶۴	رکود اقتصادی	E3	
۱۱	۲۷	۲۳۷	۲۵۱	۲۲۸	۲۵۵	تورم اقتصادی	E4	
۶	۴۲	۲۳۵	۲۶۸	۲۲۵	۲۶۷	قیمت تأسیسات	E5	
۴	۵۹	۲۲۵	۲۷۲	۲۱۳	۲۷۲	معماری اماکن و فضاهای ورزشی	Ph2	کالبدی
۱۸	-۴۴	۲۹۶	۲۶۸	۳۰۸	۲۶۴	سراجه کاربری ورزشی	Ph3	Physical
۵	۴۴	۲۳۵	۲۸۴	۲۴۰	۲۸۴	زیر ساخت‌ها و اماکن ورزشی	Ph6	
۱۴	۰	۲۸۰	۲۹۰	۲۹۳	۲۹۳	منابع انسانی متخصص	M1	مدیریتی
۱	۱۱۶	۲۲۷	۳۲۳	۲۱۹	۳۳۵	توسعه ورزش در کلیه سطوح	M6	Management
۳	۶۵	۲۳۳	۲۸۶	۲۲۸	۲۹۳	حذف یا کاهش موانع قانونی	M9	
۲	۶۹	۲۷۳	۳۳۵	۲۷۵	۳۴۴	نگرش دانش آموزان و دانشجویان نسبت به ورزش	S3	اجتماعی- فرهنگی
۱۰	۲۷	۲۲۳	۲۵۳	۲۲۲	۲۴۹	سبک زندگی	S4	Socio-cultural

منبع. یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴.

چالش اصلی در تدوین سناریوها، پس از شناسایی عوامل پیشران، ایجاد یک ساختار منسجم است تا از تولید تعداد بی‌شمار و غیرقابل مدیریت سناریو جلوگیری شود. این امر نیازمند یک چارچوب منظم است که بتواند تمامی عوامل پیشران را در قالبی یکپارچه قرار دهد و سناریوهای منطقی و قابل استفاده برای مدیران را فراهم کند. در این مرحله، خلاقیت و درک عمیق از موضوع نقش حیاتی ایفا می‌کنند. با توجه به تنوع و گستردگی پیشران‌ها و همچنین مصاحبه با متخصصان، روش استقرایی برای تدوین منطق سناریوها انتخاب شده است. این پژوهش از یک منطق سناریوی دو بعدی بهره می‌برد: میزان توسعه ورزش و اهمیت ورزش تربیتی. این دو بعد با مشورت متخصصان به عنوان محورهای اصلی سناریوها تعیین شدند تا بتوانند تمامی عوامل کلیدی را پوشش دهند. سپس، با توجه به اسناد بالادستی و همبستگی شاخص‌ها، ۲۱ توصیفگر اصلی که کنترل‌کننده وضعیت کلی سیستم هستند، با نظر کارشناسان ترکیب و ادغام شدند. در نهایت، سناریوها با استفاده از نظرسنجی از متخصصان نام‌گذاری شدند تا برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های آینده قابل استفاده باشند.

ایجاد ساختار تجزیه و تحلیل (پیشران‌ها و فرض‌های احتمالی آن‌ها)

به منظور تحلیل سناریوهای محتمل در حوزه ورزش تربیتی و تأثیر آن بر توسعه ورزش، یک ساختار تحلیلی دقیق ایجاد شد. این ساختار با شناسایی ۲۱ پیشران کلیدی (عوامل محرک) آغاز گردید. برای هر یک از این پیشران‌ها، سه حالت مختلف (مطلوب، نیمه‌مطلوب و نامطلوب) به عنوان سناریوهای احتمالی تا افق سال ۱۴۲۴ تدوین شد. در مجموع، ۴۵ فرضیه با ویژگی‌های مربوط به هر پیشران تهیه شده است. لازم به ذکر است که تمامی این پیشران‌ها و فرضیات، در وقوع دارای عدم قطعیت هستند و امکان تحقق آن‌ها به صورت قطعی مشخص نیست. جدول (۴).

جدول (۴). عامل‌های کلیدی و حالت‌های ممکن پیش‌روی هر عامل در افق ۱۴۲۴

کد	نوع سناریو	حالت‌های مختلف	عامل
A1	مطلوب	حمایت کامل از توسعه ورزش و تربیت بدنی در برنامه‌های درسی.	سیاست‌های مراکز
A2	ایستا	در اولویت نبودن ورزش در برنامه‌های درسی.	آموزشی
A3	بحرانی	کمبود امکانات ورزشی و عدم توجه به تربیت بدنی	
B1	مطلوب	همکاری نزدیک و هدفمند بین نهادهای مرتبط با ورزش.	هماهنگی بین نهادهای مسئول
B2	ایستا	فقدان هماهنگی و هم‌افزایی بین نهادها.	
B3	بحرانی	اختلاف و تضاد در سیاست‌گذاری‌های نهادی.	
C1	مطلوب	همکاری مشترک وزارت علوم و نهادهای ورزشی برای ارتقای سطح ورزش دانشگاهی.	تعامل وزارت علوم و نهادهای ورزشی کلان
C2	ایستا	عدم ارتباط و تعامل سازنده.	
C3	بحرانی	اعمال سیاست‌های متضاد و اختلاف نظر در حوزه‌های مرتبط.	
D1	مطلوب	توسعه و گسترش رشته‌های ورزشی جدید و متنوع.	تنوع رشته‌های ورزشی و زمینه‌های متنوع
D2	ایستا	محدودیت در رشته‌های ورزشی موجود.	
D3	بحرانی	عدم تنوع و محدودیت شدید در رشته‌های ورزشی.	
E1	مطلوب	پایش و ارزیابی مداوم و مؤثر استراتژی‌ها.	ارزیابی مستمر راهبردهای عملیاتی
E2	ایستا	عدم ارزیابی و اصلاح راهبردها.	

E3	بحرانی	فقدان یک راهبرد مشخص و عدم ارزیابی.	
F1	مطلوب	آگاهی عمومی و پذیرش گسترده نقش حیاتی ورزش در جامعه.	درک اهمیت نقش ورزش
F2	ایستا	درک محدود از اهمیت ورزش.	
F3	بحرانی	بی‌اهمیت دانستن و نادیده گرفتن نقش ورزش.	
G1	مطلوب	بهره‌برداری از روش‌های نوین آموزشی و مدیریت هوشمند منابع.	مدیریت بهینه شرایط آموزش
G2	ایستا	مدیریت سنتی و ناکارآمد.	
G3	بحرانی	سوءمدیریت و هدر رفت منابع.	
H1	مطلوب	حمایت گسترده و هدفمند خیران از پروژه‌های ورزش تربیتی.	جهت‌دهی خیران به سمت ورزش تربیتی
H2	ایستا	مشارکت محدود خیران در این حوزه.	
H3	بحرانی	عدم توجه و عدم جذب مشارکت خیران.	
J1	مطلوب	ثبات و رشد اقتصادی که امکان تأمین هزینه‌های ورزشی را فراهم کند.	اقتصاد خانواده‌ها
J2	ایستا	توان اقتصادی متوسط و محدود خانواده‌ها.	
J3	بحرانی	فشار اقتصادی و عدم توانایی در پرداخت هزینه‌های ورزشی.	
K1	مطلوب	توسعه و حمایت از شرکت‌های نوآور در زمینه ورزش.	کارآفرینی سازمانی
K2	ایستا	فقدان روحیه کارآفرینی در سازمان‌های ورزشی.	
K3	بحرانی	بوروکراسی و عدم حمایت از کارآفرینی.	
L1	مطلوب	رشد اقتصادی و رونق در تمامی بخش‌ها.	رکود اقتصادی
L2	ایستا	رکود نسبی و تأثیر محدود بر حوزه ورزش.	
L3	بحرانی	رکود عمیق و تأثیر منفی بر سرمایه‌گذاری‌ها.	
M1	مطلوب	نرخ تورم پایین و قابل کنترل.	تورم اقتصادی
M2	ایستا	تورم بالا که منجر به افزایش هزینه‌ها می‌شود.	
M3	بحرانی	تورم افسارگسیخته و بحران اقتصادی.	
N1	مطلوب	قیمت مناسب و ارزان تأسیسات ورزشی.	قیمت تأسیسات
N2	ایستا	قیمت‌های بالا و دشواری در ساخت‌وساز.	
N3	بحرانی	افزایش سرسام‌آور قیمت تأسیسات ورزشی.	
Q1	مطلوب	طراحی مدرن و کاربردی فضاهای ورزشی.	معماری اماکن و فضاهای ورزشی
Q2	ایستا	طراحی سنتی و ناکارآمد.	
Q3	بحرانی	عدم توجه به معماری و طراحی نامناسب.	
W1	مطلوب	سرانه ورزشی بالا و دسترسی آسان برای همگان.	سرانه کاربری ورزشی
W2	ایستا	سرانه ورزشی پایین و عدم دسترسی به امکانات.	
W3	بحرانی	فقدان سرانه ورزشی و امکانات نامناسب.	
R1	مطلوب	وجود زیرساخت‌های کامل و امکانات مدرن.	زیر ساخت‌ها و اماکن ورزشی
R2	ایستا	وجود زیرساخت‌های قدیمی و ناکارآمد.	
R3	بحرانی	فقدان زیرساخت‌های اساسی و امکانات ورزشی.	
T1	مطلوب	تربیت و به‌کارگیری نیروهای متخصص و باتجربه.	منابع انسانی متخصص

T2	ایستا	کمبود منابع انسانی متخصص.	
T3	بحرانی	فقدان نیروهای متخصص و به‌کارگیری افراد غیرمتخصص.	
Y1	مطلوب	توسعه ورزش در تمامی سطوح جامعه از دانش‌آموزان تا ورزشکاران حرفه‌ای.	توسعه ورزش در کلیه سطوح
Y2	ایستا	توسعه محدود و نامتوازن.	
Y3	بحرانی	رکود و عدم توسعه ورزش در کلیه سطوح.	
I1	مطلوب	تصویب قوانین حمایتی و حذف قوانین دست‌وپاگیر.	حذف یا کاهش موانع قانونی
I2	ایستا	وجود قوانین قدیمی و دست‌وپاگیر.	
I3	بحرانی	قوانین بازدارنده و ممانعت از توسعه ورزش.	
O1	مطلوب	پذیرش ورزش به عنوان بخشی ضروری و جدایی‌ناپذیر از برنامه روزانه و زندگی.	نگرش دانش‌آموزان و دانشجویان نسبت به ورزش
O2	ایستا	نگرش‌های خنثی و بدون اشتیاق؛ انجام ورزش تنها از روی اجبار یا به صورت تفننی.	
O3	بحرانی	تلقی ورزش به عنوان فعالیتی بی‌اهمیت؛ نگرش‌های منفی و تمایل بسیار پایین به انجام آن.	
P1	مطلوب	سبک زندگی فعال، سالم، مبتنی بر تحرک بدنی و تغذیه مناسب.	سبک زندگی
P2	ایستا	سبک زندگی تا حد زیادی کم‌تحرک، بدون وجود عادات ناسالم برجسته.	
P3	بحرانی	سبک زندگی کاملاً غیرفعال و ساکن، همراه با عادات غذایی نامناسب و عدم تحرک.	

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴.

به منظور تحلیل سناریوهای احتمالی، ابتدا تمام حالت‌های ممکن پیش‌ران‌های تحقیق شناسایی شدند. سپس با به‌کارگیری ماتریس اثرات متقابل و با نظر کارشناسان، تأثیرات مستقیم این حالت‌ها بر یکدیگر در یک طیف از تقویت‌کننده‌ی شدید (+۳) تا محدودکننده‌ی شدید (-۳) مورد بررسی قرار گرفتند. پس از گردآوری نظرات کارشناسان، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Scenario Wizard تجزیه و تحلیل شدند تا سناریوهای مؤثر بر توسعه ورزش تربیتی تا افق سال ۱۴۲۴ مشخص و تحلیل شوند. نتایج حاصل از تحلیل ۳۷۸۰ قضاوت سلولی در ماتریس نشان می‌دهد ۳۰.۳۲ درصد از سلول‌ها با رتبه ۱- (اثر محدودکننده ضعیف) و ۲۶.۴۰ درصد با رتبه ۰ (فاقد اثر متقابل) ارزیابی شده‌اند، که نشان‌دهنده غالب بودن روابط خنثی یا ضعیف منفی است. در مقابل، تنها ۲.۹۱ درصد از سلول‌ها اثر متقابل بسیار قوی با رتبه +۳ و ۱.۸۰ درصد با رتبه -۳ داشته‌اند. این توزیع نشان می‌دهد که در مجموع، تأثیرات متقابل قوی (چه مثبت و چه منفی) نسبتاً نادر بوده و بیشتر روابط در محدوده خنثی یا با اثرات ضعیف قرار دارند.

شناسایی سناریوهای پیش روی توسعه ورزش تربیتی در افق ۱۴۲۴

برای رسیدن به سناریوهای مطلوب، ابتدا سازگاری سناریوها با اولویت سازگاری قوی و سپس سازگاری ضعیف مورد ارزیابی قرار گرفت. با استفاده از روش مونت کارلو (Monte Carlo) و پیش فرض (۱۰۰۰۰)، مجموعاً ۲۱ سناریوی ممکن برای آینده توسعه ورزش تربیتی شناسایی شد. از این میان، تنها یک سناریو با سازگاری قوی و پایدار (ناسازگاری صفر) به عنوان سناریوی مطلوب و بهترین گزینه پیش‌رو شناخته شد. همچنین، از بین ۲۰ سناریوی ناسازگار، ۱۷ سناریو در دسته ناسازگاری ضعیف قرار گرفتند. در نهایت، سناریوی هشتم که دارای بیشترین امتیاز تأثیر کل (Total impact score) بود، به عنوان سناریوی باورکردنی انتخاب شد تا طیف گسترده‌ای از آینده‌های ممکن را به تصویر بکشد. سایر سناریوهای ناسازگار، به دلیل احتمال وقوع بسیار کم در افق ۱۰ ساله، از تحلیل خارج شدند.

جدول (۵). سناریوهای ورزش مؤثر بر توسعه ورزش تربیتی در افق ۱۴۲۴

پیشران		سناریوی قوی		سناریوی نامطلوب		سناریوی پا برجا	
حالت	ارزش	حالت	ارزش	حالت	ارزش	حالت	ارزش
سبک زندگی	مطلوب	۱۷	نا مطلوب	۱۲	ایستا	۱۱	ارزش
مدیریت بهینه شرایط آموزش	مطلوب	۱۳	نا مطلوب	-۷	نا مطلوب	-۵	
سیاست‌های مراکز آموزشی	مطلوب	۱۶	نا مطلوب	۱۱	نا مطلوب	۴	
رکود اقتصادی	مطلوب	۱۲	نا مطلوب	۸	نا مطلوب	-۲	
هماهنگی بین نهادهای مسئول	مطلوب	۱۰	نا مطلوب	۰	ایستا	۳	
تعامل وزارت علوم و نهادهای ورزشی کلان	مطلوب	۱۱	نا مطلوب	-۱	ایستا	۴	
درک اهمیت نقش ورزش	مطلوب	۱۴	نا مطلوب	۰	ایستا	۷	
تورم اقتصادی	مطلوب	۱۰	نا مطلوب	۰	نا مطلوب	۵	
سرانه کاربری ورزشی	مطلوب	۹	نا مطلوب	۰	ایستا	-۵	
نگرش دانش آموزان و دانشجویان نسبت به ورزش	مطلوب	۱۱	نا مطلوب	۰	نا مطلوب	-۷	
قیمت تأسیسات	مطلوب	۷	نا مطلوب	۵	نا مطلوب	۰	
تنوع رشته های ورزشی و زمینه‌های متنوع	مطلوب	۴	نا مطلوب	۲	نا مطلوب	۰	
کارآفرینی سازمانی	مطلوب	۳	نا مطلوب	-۱	ایستا	۰	
معماری اماکن و فضاهای ورزشی	مطلوب	۵	نا مطلوب	۰	نا مطلوب	۲	
اقتصاد خانواده‌ها	مطلوب	۶	نا مطلوب	-۱	نا مطلوب	۴	
منابع انسانی متخصص	مطلوب	۹	نا مطلوب	-۳	ایستا	۱	
زیر ساخت‌ها و اماکن ورزشی	مطلوب	۱۰	نا مطلوب	۵	ایستا	-۴	
جهت‌دهی خیران به سمت ورزش تربیتی	مطلوب	۴	نا مطلوب	۲	ایستا	-۴	
حذف یا کاهش موانع قانونی	مطلوب	۷	نا مطلوب	۳	نا مطلوب	۷	
ارزیابی مستمر راهبردهای عملیاتی	مطلوب	۹	نا مطلوب	۶	نا مطلوب	-۲	
توسعه ورزش در کلیه سطوح	مطلوب	۱۲	نا مطلوب	۷	نا مطلوب	۱	
ارزش‌سازی کل سناریوها	۵	-۲	-۱				
مجموع امتیازات اثر متقابل CIB	۷۳۳	-۱۱۷	۴۵				

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴.

جدول بالا سه سناریوی مختلف را برای توسعه ورزش تربیتی مقایسه می‌کند. در سناریوی اول که به عنوان سناریوی مطلوب در نظر گرفته شده، مجموع امتیاز تأثیرات متقابل (CIB) مثبت و برابر با ۷۳۳ است و ارزش‌سازی آن ۵ است. در مقابل، سناریوی دوم که شرایط نامطلوب را نشان می‌دهد، دارای مجموع امتیاز تأثیرات متقابل (CIB) منفی (۱۱۷-) و ارزش‌سازی (۲-) است. سناریوی سوم به عنوان سناریوی محتمل معرفی شده و پتانسیل برنامه‌ریزی آینده را دارد. در این سناریو، مجموع امتیاز تأثیرات متقابل (CIB) برابر با ۴۵ و ارزش‌سازی آن (۱-) برآورد شده است.

توسعه سناریوی اول (سناریوی طلایی توسعه ورزش تربیتی)

با توجه به اطلاعات ارائه شده، یک سناریوی جامع و مطلوب برای توسعه ورزش تربیتی ترسیم می‌شود که به عنوان «سناریوی طلایی» شناخته شده است. این سناریو با مجموع امتیاز اثر متقابل ۷۳۳ و ارزش‌سازی ۵، شرایط ایده‌آلی را برای ارتقاء ورزش تربیتی فراهم می‌آورد. این سناریو بر پنج بُعد کلیدی یعنی اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، سیاسی،

زیرساختی و مدیریتی تمرکز دارد. این امتیازات بالا نشان‌دهنده هم‌افزایی قوی میان عوامل مختلف است که در صورت هماهنگی و اجرای صحیح، می‌تواند به موفقیت چشمگیری منجر شود.

این سناریوی مطلوب بر پایه ۲۱ پیشران حیاتی بنا شده که تمامی آنها در وضعیت مطلوب قرار دارند. از مهمترین این پیشران‌ها، می‌توان به "سبک زندگی" (با امتیاز ۱۷)، "سیاست‌های مراکز آموزشی" (با امتیاز ۱۶)، "درک اهمیت نقش ورزش" (با امتیاز ۱۴) و "مدیریت بهینه شرایط آموزش" (با امتیاز ۱۳) اشاره کرد. این امتیازات بالا به وضوح نشان می‌دهند که سرمایه‌گذاری و تمرکز بر این عوامل، بیشترین تأثیر را در تحقق اهداف و پیشبرد ورزش تربیتی خواهد داشت. عواملی مانند "هماهنگی بین نهادهای مسئول" و "تورم اقتصادی" نیز با امتیاز ۱۰، اگرچه تأثیرگذاری کمتری دارند اما همچنان در مجموعه عوامل کلیدی سناریو قرار دارند.

تحقق این سناریو به واسطه ایجاد تغییرات مثبت در تمامی ابعاد کلیدی میسر می‌شود. در بُعد اقتصادی، افزایش سرمایه‌گذاری‌های دولتی و خصوصی در بخش ورزش، تنوع بخشیدن به منابع درآمدی خانوارها و بهبود کلی وضعیت اقتصادی، زمینه‌ساز رشد و توسعه است. در بُعد اجتماعی-فرهنگی، تغییر نگرش از فردگرایی به رویکردهای مشارکتی، افزایش احساس عدالت اجتماعی و ترغیب نخبگان و سرمایه‌گذاران به مشارکت در پروژه‌های ورزشی، نقش حیاتی ایفا می‌کند. همچنین در بُعد اطلاعاتی، بهره‌گیری از اطلاعات روزآمد، برندسازی خدمات و ایجاد یک محیط رقابتی سالم، به ارتقاء کیفیت خدمات ورزشی کمک می‌کند. نهایتاً، در بُعد زیرساختی و نهادی، حمایت‌های دولت، بهبود زیرساخت‌ها، راه‌اندازی نهادهای اعتباری و حذف موانع قانونی، به تقویت چارچوب‌های لازم برای رشد ورزش تربیتی می‌انجامد. در واقع تحلیل شبکه توصیف‌گرها یک نکته حیاتی را آشکار می‌کند: برخی عوامل نه تنها بر سایر پیشران‌ها تأثیر می‌گذارند، بلکه خود نیز به شدت تحت تأثیر آنها قرار دارند. این "نقش دوگانه" (تأثیرگذاری و تأثیرپذیری توأم) باعث می‌شود که تغییر در این عوامل، تأثیری دومینووار بر کل سیستم داشته باشد. به عنوان مثال، "افزایش سرمایه‌گذاری‌ها" و "تغییر نگرش‌ها" از این دسته هستند. این پیشران‌ها می‌توانند چرخه‌ای مثبت ایجاد کنند؛ به این معنی که با افزایش سرمایه‌گذاری، نگرش‌ها نسبت به ورزش بهبود می‌یابد و این نگرش مثبت، خود سرمایه‌گذاری‌های بیشتری را جذب می‌کند. این تعامل پویا، کلید پایداری و موفقیت بلندمدت این سناریوی طلایی است.

وضعیت سازگاری فرض غالب پیشران‌های سناریوها بر اساس قضاوت تأثیر متقابل

در فرآیند سناریونویسی، نیروهای پیشران با ضرایب اثر متفاوت بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و گاهی نیز هیچ تأثیری ندارند. به همین دلیل، در این پژوهش، میزان حمایت و تأیید این نیروها از حالت‌های مختلف یکدیگر در دو سناریو بررسی شده است. مهم‌ترین بخش از روش تعادل اثر متقابل، ارزیابی سازگاری درونی سناریو است که از طریق محاسبه تعادل اثرات متقابل انجام می‌شود. این ارزیابی با قرار دادن فرضیات سناریو در یک ماتریس صورت می‌گیرد. اگر فرضیات سناریو با یکدیگر مغایرت داشته باشند، این مغایرت مشخص خواهد شد؛ در غیر این صورت، سناریو از نظر همسانی درونی قابل تأیید است. پس از تعیین متغیرهای دخیل در هر سناریو، وضعیت سازگاری آن‌ها بررسی می‌شود. در این بخش از تحقیق، وضعیت سازگاری سناریوی اصلی در سه حالت مطلوب، ایستا و نامطلوب مورد قضاوت قرار گرفته است. برای این منظور، تأثیر متقابل هر یک از عناصر سناریو نسبت به سایر عناصر ارزیابی شده و نتایج با فرضیات جایگزین هر پیشران مقایسه گردیده است. این تحلیل به ما اجازه می‌دهد تا بفهمیم که چگونه نیروهای پیشران می‌توانند یکدیگر را تقویت یا تضعیف کنند و در نهایت، به یک تصویر روشن از پایداری و انسجام سناریو دست یابیم.

جدول (۶). صفحه محاسبه تعادل اثر سناریوی اول

کد	پیشران‌ها	P1	P2	P3	P5	P6	P7	P11	P12	E1	E2	E3	E4	E5	Ph2	Ph3	Ph6	M1	M6	M9	S3	S4	
P1	سیاست‌های مرکز آموزشی																						
P2	هماهنگی بین نهادهای																						
P3	تعامل وزارت علوم و نهادهای																						
P5	تنوع رشته‌های ورزشی و زمینه‌های متنوع																						
P6	ارزیابی مستند رانبرد عملیاتی																						
P7	درک اهمیت نقش ورزش																						
P11	مدیریت بهینه شرایط آموزش																						
P12	جهددهی خیران به سمت ورزش تربیتی																						
E1	اقتصاد خانواده‌ها																						
E2	کارآفرینی سازمان																						
E3	رکود اقتصادی																						
E4	تورم اقتصادی																						
E5	قیمت آپارتمان																						
Ph2	معماری اماکن و فضاهای ورزشی																						
Ph3	سراجه کاربری ورزشی																						
Ph6	زیرساخت‌ها و اماکن ورزشی																						
M1	منابع انسانی متخصص																						
M6	توسعه ورزش در کلیه سطوح																						
M9	حذف یا کاهش منابع فیزیکی																						
S3	نگرش دانش آموزان																						
S4	سبک زندگی																						
تعادل	فرض مطلوب	۴۷	۴۵	۴۱	۴۵	۲۹	۴۵	۴۸	۳۳	۳۸	۴۰	۴۷	۴۵	۴۳	۴۰	۴۵	۳۵	۳۷	۳۰	۳۰	۲۸	۵۰	
اثر	فرض ایستا	۳۷	۳۶	۲۹	۴۵	۲۸	۴۰	۲۸	۲۸	۳۰	۲۷	۴۰	۳۸	۳۲	۲۷	۳۹	۳۳	۲۲	۲۷	۲۷	۲۸	۲۸	
	فرض بحرانی	۲۳	۲۱	۲۰	۲۱	۱۸	۲۱	۲۴	۲۵	۲۰	۲۳	۲۵	۲۵	۱۷	۲۵	۱۷	۳۴	۱۷	۱۲	۲۰	۲۴	۲۲	

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴.

با توجه به جدول (۶)، سناریوی مطلوب برای آینده ۲۰ ساله‌ی ورزش تربیتی را ترسیم گردیده است که در این سناریو، بر فرضیاتی تمرکز گردیده که دارای ارزش سازگاری بالاتری هستند، زیرا این فرضیات به عنوان عوامل کلیدی و تأثیرگذارتر شناسایی شده‌اند. در این سناریو، ورزش تربیتی مسیری رو به رشد و پایدار را طی می‌کند و به بخشی جدایی‌ناپذیر از فرهنگ و سبک زندگی جامعه تبدیل می‌شود. این تحول بر اساس چندین فرضیه اصلی بنا شده است:

- ❖ فرهنگ‌سازی و تغییر سبک زندگی (ارزش سازگاری ۵۰): بالاترین امتیاز مربوط به "افزایش سبک زندگی" است که نشان می‌دهد تغییر نگرش جامعه و گرایش به فعالیت‌های ورزشی، قوی‌ترین محرک برای رشد ورزش تربیتی خواهد بود. در این سناریو، با فرهنگ‌سازی گسترده، ورزش از یک فعالیت تفریحی به یک اولویت اصلی در زندگی روزمره افراد تبدیل می‌شود.
- ❖ مدیریت و سیاست‌گذاری‌های کلان (ارزش سازگاری ۴۷-۴۸): این سناریو بر اساس فرض مدیریت بهینه شرایط آموزش و سیاست‌های مراکز آموزشی شکل می‌گیرد. با هماهنگی بین نهادهای مسئول (مانند وزارت ورزش و وزارت علوم) و درک اهمیت نقش ورزش، بستر قانونی و مدیریتی لازم برای گسترش ورزش تربیتی فراهم می‌شود. این همکاری‌ها به تدوین برنامه‌های آموزشی جامع و استاندارد منجر می‌شود.
- ❖ تقویت زیرساخت‌ها و اقتصاد ورزش (ارزش سازگاری ۴۳-۴۵): علیرغم چالش‌های اقتصادی مانند تورم، در این سناریو، با تمرکز بر افزایش سرانه‌ی کاربری ورزشی و تسهیل دسترسی به امکانات، زیرساخت‌های فیزیکی مورد نیاز تأمین می‌شوند. قیمت تأسیسات ورزشی و اماکن مناسب‌سازی شده و اقدامات لازم برای کارآفرینی در حوزه ورزش انجام می‌شود تا منابع مالی پایدار برای توسعه این بخش فراهم گردد.

به طور خلاصه، سناریوی مطلوب برای ۲۰ سال آینده، بر روی یک تحول همه‌جانبه از سطح فردی (سبک زندگی) تا سطح کلان (سیاست‌گذاری و اقتصاد) تمرکز دارد. در این سناریو، با بهره‌گیری از نقاط قوتی همچون تغییر نگرش‌ها و

مدیریت مؤثر، نقاط ضعف فعلی (مانند زیرساخت‌های ضعیف) به مرور زمان برطرف شده و ورزش تربیتی به یک جریان غالب و پر قدرت در کشور تبدیل می‌شود.

شکل (۶). وضعیت عوامل مختلف تأثیرگذار بر ورزش تربیتی.

شکل (۶) به وضوح نشان می‌دهد که برخی از عوامل مانند "سبک زندگی"، "توسعه ورزش در کلیه سطوح" و "مدیریت بهینه شرایط آموزش" در وضعیت مطلوبی قرار دارند و امتیاز بالایی کسب کرده‌اند (نزدیک به ۵۰). در مقابل، عواملی مانند "قیمت تاسیسات"، "کارآفرینی سازمانی" و "معماری اماکن و فضاهای ورزشی" وضعیت ضعیف‌تری دارند و امتیاز پایینی گرفته‌اند. این تفاوت در امتیازها بیانگر این است که در حالی که برخی از ابعاد کلان و سیاست‌گذاری‌ها تا حد خوبی پیشرفت کرده‌اند، اما در زمینه‌های مرتبط با زیرساخت‌ها، اقتصاد و جزئیات اجرایی، ضعف‌های قابل توجهی وجود دارد که نیاز به توجه و بهبود دارند. به صورت کلی نتایج پژوهش نشان می‌دهد که یک سناریوی ارزیابی‌شده از انسجام درونی بالایی برخوردار است. به عبارت ساده‌تر، تمام فرضیات و عناصر تشکیل‌دهنده سناریو به صورت منطقی و هماهنگ در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند و هیچ‌گونه تضاد یا ناهماهنگی بین آن‌ها وجود ندارد. این فرضیات متقابل حمایتی یکدیگر را تقویت می‌کنند و باعث می‌شوند که کل سناریو، یک تصویر منسجم و قابل اعتماد از آینده ارائه دهد. این انسجام درونی، یکی از مهم‌ترین معیارهای ارزیابی کیفیت یک سناریو است، زیرا تنها سناریوهای دارای این ویژگی، می‌توانند به عنوان ابزاری معتبر برای تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های استراتژیک مورد استفاده قرار گیرند.

با توجه به داده‌های ارائه شده در گزارش ScenarioWizard، می‌توان چندین سناریو برای توسعه ورزش تربیتی ترسیم کرد. این گزارش کمک کرده است تا درک شود که کدام فرضیات قوی‌تر هستند و کدام عوامل می‌توانند مسیر آینده را تغییر دهند.

سناریوی اول: سناریوی مطلوب و همگرا (بر اساس فرضیات انتخابی)

این سناریو بر اساس فرضیات اصلی گزارش که همگی امتیازات مثبت بالایی دارند، شکل گرفته است. در این سناریو، یک همگرایی و هماهنگی کامل بین تمام عوامل کلیدی رخ می‌دهد:

- ❖ افزایش در همه‌ی عوامل: همان‌طور که در جدول و تحلیل‌ها مشخص است، فرضیه "افزایش" برای تمام شاخص‌ها، قوی‌ترین و سازگارترین گزینه است. این به این معنی است که در این سناریو، شاهد بهبود و رشد در تمام زمینه‌ها خواهیم بود:
- ❖ سیاست‌گذاری و مدیریت: سیاست‌های مراکز آموزشی، هماهنگی بین نهادها و تعامل وزارتخانه‌ها (علوم و آموزش و پرورش) به طور چشمگیری افزایش می‌یابد.
- ❖ فرهنگ‌سازی و آموزش: درک اهمیت نقش ورزش و همچنین نگرش دانش‌آموزان و دانشجویان نسبت به ورزش مثبت‌تر می‌شود.
- ❖ زیرساخت‌ها و اقتصاد: با وجود چالش‌های اقتصادی مانند تورم، زیرساخت‌ها، اماکن ورزشی و سرانه‌ی کاربری بهبود می‌یابند. کارآفرینی در حوزه ورزش رشد کرده و اقتصاد خانواده‌ها نیز به سمت حمایت از فعالیت‌های ورزشی حرکت می‌کند.

در واقع این سناریو به دلیل وجود فرضیات متقابل حمایتی، کاملاً منسجم و پایدار است. تمام عوامل مثبت یکدیگر را تقویت می‌کنند و در نهایت به توسعه‌ای جامع و فراگیر در ورزش تربیتی منجر می‌شوند. این یک سناریوی ایده‌آل است که اگر تمام اقدامات برنامه‌ریزی شده به درستی اجرا شوند، محقق خواهد شد.

سناریوی دوم: سناریوی رکود و چالش (بر اساس فرضیات جایگزین)

این سناریو بر اساس فرضیات جایگزین "ادامه روند موجود" یا "کاهش" ترسیم می‌شود. اگرچه این فرضیات در مقایسه با فرضیه "افزایش" از انسجام کمتری برخوردارند، اما می‌توانند مسیر محتمل دیگری را نشان دهند:

- ❖ ادامه روند موجود: اگر عوامل اصلی نتوانند بهبود یابند، بسیاری از شاخص‌ها در وضعیت کنونی خود باقی می‌مانند. به عنوان مثال، هماهنگی بین نهادها یا سیاست‌های مراکز آموزشی در حد فعلی خود باقی خواهد ماند. این امر منجر به رکود در توسعه ورزش تربیتی می‌شود و پیشرفت چشمگیری حاصل نخواهد شد.
- ❖ تضاد و عدم انسجام: در این سناریو، برخی عوامل مثبت با عوامل منفی در تضاد خواهند بود (همان‌طور که در گزارش برای فرضیه‌های جایگزین اشاره شد). به عنوان مثال، در فرضیه "ادامه روند موجود" برای "سیاست‌های مراکز آموزشی"، برخی عوامل مانند "ارزیابی مستمر راهبردهای عملیاتی" آن را تأیید می‌کنند، در حالی که بسیاری دیگر مانند "هماهنگی بین نهادها" آن را رد می‌کنند. این تضادها باعث می‌شود برنامه‌ریزی و اجرای سیاست‌ها دچار مشکل و ناکارآمدی شود.
- ❖ افزایش چالش‌ها: در سناریوی "کاهش"، عوامل کلیدی مانند زیرساخت‌ها، تعامل نهادی و حمایت مالی با افت مواجه می‌شوند. این وضعیت باعث تضعیف شدید ورزش تربیتی خواهد شد و حتی ممکن است دستاوردهای فعلی نیز از بین بروند.

در نهایت گزارش ScenarioWizard به وضوح نشان می‌دهد که سناریوی مطلوب بر پایه "افزایش" و "همگرایی" تمام عوامل استوار است. سناریوهای جایگزین، به ویژه "ادامه روند موجود" یا "کاهش"، منجر به عدم پیشرفت یا حتی پسرفت در حوزه ورزش تربیتی خواهند شد. بنابراین، برای دستیابی به آینده‌ای روشن، نیاز به تمرکز بر روی عواملی است که ارزش‌سازی بالایی دارند تا یک زنجیره مثبت از اقدامات حمایتی ایجاد شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

ورزش تربیتی فراتر از یک فعالیت فیزیکی صرف، ابزاری قدرتمند برای توسعه همه‌جانبه شخصیت و آماده‌سازی افراد برای زندگی واقعی است. این رویکرد با تمرکز بر نهادینه‌سازی ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی مانند همکاری، احترام متقابل، انضباط و مسئولیت‌پذیری، به افراد می‌آموزد که چگونه در تمامی عرصه‌های زندگی از این اصول بهره ببرند. در دنیای پرچالش امروز، ورزش تربیتی با پرورش تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری، به افراد کمک می‌کند تا با شکست‌ها روبه‌رو شده و با ذهنیتی رشدمحور به مسیر خود ادامه دهند؛ این فرآیند موجب تقویت اعتماد به نفس و خودآگاهی عمیق‌تر در فرد می‌شود. در نهایت، سرمایه‌گذاری بر توسعه این رویکرد، یک سرمایه‌گذاری استراتژیک در آینده اجتماعی است که به تربیت نسلی مسئولیت‌پذیر و متعهد منجر شده و بنیان‌گذار جامعه‌ای منسجم‌تر، عادلانه‌تر و سالم‌تر خواهد بود. در همین راستا می‌توان گفت که پژوهش حاضر با هدف تحلیل جامع وضعیت توسعه ورزش تربیتی در افق ۱۴۲۴، ۲۱ پیشران کلیدی را در شش بُعد مختلف (سیاسی، اقتصادی، روان‌شناسی-فردی، کالبدی، اجتماعی-فرهنگی، اطلاعاتی و مدیریتی) شناسایی کرده است. بر اساس این تحلیل، سه سناریوی اصلی برای آینده ورزش تربیتی ترسیم می‌شود: سناریوی مطلوب (طلایی) که با ارزش‌سازی ۵ و مجموع امتیاز اثر متقابل ۷۳۳، بهترین و پایدارترین مسیر را نشان می‌دهد و در آن، عوامل مهمی چون سبک زندگی و سیاست‌های مراکز آموزشی به صورت هم‌افزا موجب توسعه‌ای همه‌جانبه می‌گردند؛ سناریوی نامطلوب که با ارزش‌سازی منفی ۲ و مجموع امتیاز اثر متقابل منفی ۱۱۷، شرایطی از رکود اقتصادی و ناهماهنگی را به تصویر می‌کشد که به پس‌رفت جدی منجر می‌شود؛ و سناریوی محتمل (پا بر جا) که با ارزش‌سازی منفی ۱ و مجموع امتیاز اثر متقابل ۴۵، وضعیتی ایستا را پیش‌بینی می‌کند که در آن پیشرفت چشمگیری رخ نمی‌دهد. در نهایت، نتایج بر این تأکید دارد که برای دستیابی به سناریوی مطلوب، تمرکز بر پیشران‌های با بالاترین تأثیرگذاری، به خصوص در ابعاد فرهنگ‌سازی، مدیریت و سیاست‌گذاری‌های کلان، ضروری است تا چرخه‌های مثبت و پایدار از توسعه ورزش تربیتی شکل گیرد.

به صورت کلی نتایج پژوهش نشان می‌دهد که یک سناریوی ارزیابی‌شده از انسجام درونی بالایی برخوردار است. به عبارت ساده‌تر، تمام فرضیات و عناصر تشکیل‌دهنده سناریو به صورت منطقی و هماهنگ در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند و هیچ‌گونه تضاد یا ناهماهنگی بین آن‌ها وجود ندارد. این فرضیات متقابل حمایتی یکدیگر را تقویت می‌کنند و باعث می‌شوند که کل سناریو، یک تصویر منسجم و قابل‌اعتماد از آینده ارائه دهد. این انسجام درونی، یکی از مهم‌ترین معیارهای ارزیابی کیفیت یک سناریو است، زیرا تنها سناریوهای دارای این ویژگی، می‌توانند به عنوان ابزاری معتبر برای تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های استراتژیک مورد استفاده قرار گیرند. در نهایت می‌توان گفت که تحقق این هدف نیازمند رویکردی جامع و برنامه‌ریزی‌شده است. این مهم تنها از طریق آموزش مربیان و معلمان، اصلاح ساختارهای آموزشی و فراهم‌آوردن بسترهای مناسب برای همه اقشار جامعه میسر خواهد بود. در این مسیر، مشارکت خانواده‌ها، نهادهای آموزشی و سازمان‌های ورزشی امری حیاتی است. این هماهنگی چندجانبه، تضمین‌کننده آن است که ورزش تربیتی به عنوان یک اصل ثابت در نظام آموزشی و فرهنگی ما تثبیت شود و نسل‌های آینده از مزایای آن بهره‌مند گردند. در نهایت، با توجه به تحلیل‌های ارائه شده، می‌توان گفت که توسعه ورزش تربیتی تنها یک انتخاب نیست، بلکه یک ضرورت اجتماعی است. با اجرای سیاست‌های مناسب و ترویج این فرهنگ، می‌توانیم به سمت جامعه‌ای حرکت کنیم که در آن، هر فرد نه تنها از نظر جسمانی قوی است، بلکه از نظر اخلاقی، اجتماعی و عاطفی نیز رشد یافته و آماده است تا نقشی سازنده در جامعه ایفا کند. این رویکرد، راه را برای ایجاد عدالت اجتماعی و فرصت‌های برابر برای همه هموار می‌کند و بنیان‌گذار نسلی مسئولیت‌پذیر و متعهد خواهد بود.

در راستای نتایج پژوهش و سناریوهای پیش‌روی ورزش تربیتی پیشنهادهای زیر ارائه گردیده است:

۱. سیاست‌گذاری و مدیریت: با هماهنگی بین نهادهای مسئول مانند وزارت ورزش و وزارت علوم، سیاست‌های حمایتی از ورزش تربیتی در تمامی مراکز آموزشی به صورت یکپارچه و هدفمند تدوین و اجرا شود.

۲. فرهنگ‌سازی و آموزش: با استفاده از رسانه‌ها و کمپین‌های آموزشی، نگرش جامعه و به ویژه دانش‌آموزان و دانشجویان نسبت به ورزش تغییر یابد تا ورزش به بخشی از سبک زندگی تبدیل شود.
۳. اقتصاد و زیرساخت: با تسهیل سرمایه‌گذاری خصوصی و کارآفرینی در حوزه ورزش، زیرساخت‌های فیزیکی مانند اماکن و تجهیزات ورزشی تقویت شود تا دسترسی به آنها افزایش یابد.
۴. تعاملات و حمایت‌ها: با تشکیل کارگروه‌های مشترک و جهت‌دهی کمک‌های خیران، موانع قانونی حذف و منابع مالی پایدار برای توسعه زیرساخت‌ها و برنامه‌های ورزشی تربیتی فراهم گردد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

مشارکت نویسندگان

مشارکت نویسندگان در مقاله مستخرج از پایان نامه به شکل توضیح داده شده از سوی مجله، مورد تأیید نویسندگان این مقاله است.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

مقاله حاضر فاقد حمایت مالی است.

سپاسگزاری

از کلیه کسانی که در مراحل مختلف نوشتن این مقاله با نظرات خود ما را یاری دادند سپاسگزاری می‌کنیم.

منابع و مأخذ

- ابوالحسینی، علی و هنری، حبیب. (۱۴۰۳). شناسایی و تحلیل محتمل‌ترین سناریو توسعه فوتسال ایران (یک مطالعه آینده‌نگرانه). فصلنامه علمی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۱۲(۴): ۲۹-۴۲. [doi: 10.30473/arism.2024.66105.3722](https://doi.org/10.30473/arism.2024.66105.3722)
- اسماعیل پور باریکی اسماعیل، شجاعی وحید، حامی محمد (۱۴۰۰). عوامل موثر بر توسعه ورزش تربیتی ایران با رویکرد آینده پژوهی. رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، ۹ (۳۵)، ۱۷۹-۱۹۲. [URL: http://ntsmj.issma.ir/article-1-1812-fa.html](http://ntsmj.issma.ir/article-1-1812-fa.html)
- پورخلیل، محمد؛ همتی، علی و محمدیان؛ فریبا. (۱۴۰۱). تبیین سناریوهای سلامت جامعه با تأکید بر ورزش ملی. آینده پژوهی ایران، ۷(۱): ۲۷۱-۳۰۱. [doi: 10.30479/jfs.2022.16576.1359](https://doi.org/10.30479/jfs.2022.16576.1359)
- حاجی پور عبایی، نجمه؛ ابوالقاسمی، محمود؛ قهرمانی، محمد و ساکی؛ رضا. (۱۳۹۴). تبیین مدل بومی مدیریت مدارس متوسطه استان کرمان (مطالعه موردی شهر کرمان). پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۹(۳۰): ۲۷-۶۲. [Dio: 10.1001.1.23831324.1394.9.30.2.8](https://doi.org/10.1001.1.23831324.1394.9.30.2.8)
- حمیدی، محسن و نجفی جویباری، لیلا. (۱۳۹۹). الگوی توسعه ورزش تربیتی در آموزش و پرورش در زمان بروز بحران‌های بهداشتی: مطالعه موردی پاندمی کووید ۱۹. پژوهش در ورزش تربیتی، ۸(۲۰): ۱۷-۳۲. [doi: 10.22089/res.2020.9200.1923](https://doi.org/10.22089/res.2020.9200.1923)
- راسخ، ن.، سجادی، س.ا.، رضوی، س.م. ح. و دوستی، م. (۱۳۹۷). تحلیل ساختار ورزش تربیتی در ایران. پژوهش در ورزش تربیتی، ۶(۱۴): ۱۷-۴۴. [doi: 10.22089/res.2017.3882.1275](https://doi.org/10.22089/res.2017.3882.1275)

- رمضانی، ف.، طالب‌پور، م. و شجیع، ک. (۲۰۲۰). شناسایی پارادایم‌های ذهنی راهبردهای توسعه ورزش با رویکرد تربیتی در دانشگاه فرهنگیان. پژوهش در ورزش تربیتی، ۸(۲۰)، ۱۱۵-۱۳۲. [Doi: 10.22089/res.2020.7963.1748](https://doi.org/10.22089/res.2020.7963.1748)
- سهرابی، زهرا؛ محرم زاده، مهرداد و نظری، رسول. (۱۴۰۳). مضامین استراتژیک توسعه ورزش حرفه ای ایران مبتنی بر سناریو: از طریق سناریو ویزارد. فصلنامه علمی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۱۳(۱)، ۷۵-۹۸. [Doi: 10.30473/arsm.2024.67509.3767](https://doi.org/10.30473/arsm.2024.67509.3767)
- شهوولی کوه شوری، ج.، عسکری، ع. و نظری، ر. (۱۴۰۱). شناسایی عوامل و محرک‌های مؤثر بر آینده ورزش تربیتی ایران. پژوهش در ورزش تربیتی، ۱۰(۲۶)، ۸۴-۵۱. [Doi: 10.22089/res.2020.9408.1953](https://doi.org/10.22089/res.2020.9408.1953)
- شهوولی کوه شوری، جواد؛ عسکری، احمدرضا؛ نظری، رسول و نقش، امیررضا. (۱۳۹۹). تدوین استراتژی های ورزش تربیتی ایران مبتنی بر سناریو. پژوهش در ورزش تربیتی، ۸(۲۱)، ۲۲۳-۲۵۰. [Doi: 10.22089/res.2020.8611.1834](https://doi.org/10.22089/res.2020.8611.1834)
- شیروانی ناغانی، مسلم (۱۳۹۷). توسعه فرایند خلق راهبرد رقابتی در آینده‌نگاری راهبردی برای سازمان‌ها با رویکرد یکپارچه. رساله دکتری آینده پژوهی، دانشگاه بین المللی امام خمینی(ره)، قزوین.
- صداقتی، ح.، فهیم داوین، ح.، پیمانی‌زاد، ح. و اسماعیل‌زاده قندهاری، م. (۱۴۰۲). تحلیل عوامل مؤثر بر اجرای سازمان تحول‌آفرین در ورزش تربیتی. پژوهش در ورزش تربیتی، ۱۱(۳۱)، ۱۴۱-۱۷۴. [Doi: 10.22089/res.2023.12746.2257](https://doi.org/10.22089/res.2023.12746.2257)
- فرخ‌شاهی، رضا؛ شهلائی، جواد؛ شیروانی ناغانی، مسلم؛ هنری، حبیب و کارگر، غلامعلی. (۱۳۹۹). شناسایی و تدوین الگوی محیطی مؤثر بر آینده‌نگری راهبردی ورزش ایران بر اساس مدل STEEPELD و تعیین پیشران‌های کلیدی. دو فصلنامه علمی آینده پژوهی ایران، ۶(۱): ۲۳۳-۲۶۳. [doi: 10.30479/jfs.2021.14498](https://doi.org/10.30479/jfs.2021.14498)
- قنبری فیروزآبادی، علیرضا؛ امانی، امین؛ ریحانی، محمد و سردرودیان، مهتا. (۱۳۹۹). طراحی الگوی راهبردی توسعه ورزش دانش‌آموزی. پژوهش در ورزش تربیتی، ۸(۲۰)، ۱۷۹-۲۰۴. [doi: 10.22089/res.2020.7838.1732](https://doi.org/10.22089/res.2020.7838.1732)
- متقی شهری، محمد حسن، غفوری، فرزاد، هنری، حبیب و شهلائی باقری، جواد. (۱۳۹۸). طراحی مدل سلامت روان ورزشکاران شرکت کننده در ورزش‌های تربیتی. پژوهش در ورزش تربیتی، ۷(۱۶)، ۱۷-۳۸. [SID. https://sid.ir/paper/252103/fa](https://sid.ir/paper/252103/fa)
- محمدخانی، جواد؛ کشاورز، لقمان و فراهانی، ابوالفضل. (۱۴۰۲). آینده نگاری ورزش قهرمانی ایران با روش سناریوپردازی و تحلیل اثرات متقابل. مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۲۲(۶۲)، ۵۳-۷۴. [Doi: 10.22034/ssys.2022.1286.1891](https://doi.org/10.22034/ssys.2022.1286.1891)
- Abolhoseini, A. and Honari, H. (2024). Identifying and Analysing the Most Likely Scenario for the Development of Futsal in Iran (A Prospective Study). *Applied Research of Sport Management*, 12(4), 29-42. [doi: 10.30473/arsm.2024.66105.3722](https://doi.org/10.30473/arsm.2024.66105.3722)
- Aliberti, S., & Manzo, G. (2025). Physical and sport education for life and soft skills development. *Formazione & insegnamento*, 21(1S), 1-xx. https://doi.org/10.7346/-feis-XXI-01-23_12
- Almeida, L., Dias, T., Corte-Real, N., Menezes, I., & Fonseca, A. (2025). Positive youth development through sport and physical education: a systematic review of empirical research conducted with grade 5 to 12 children and youth. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 30(3), 282-308. <https://doi.org/10.1080/17408989.2023.2230208>
- Baena-Morales, S., & González-Víllora, S. (2023). Physical education for sustainable development goals: reflections and comments for contribution in the educational framework. *Sport, Education and Society*, 28(6), 697-713. <https://doi.org/10.1080/13573322.2022.2045483>
- Baños, R.; Ruiz-Juan, F.; Baena-Extremuera, A.; García-Montes, M.E.; Ortiz-Camacho, M.M. Leisure-time physical activity in relation to the stages of changes and achievement goals

- in adolescents: Comparative study of students in Spain, Costa Rica, and Mexico. *Sustainability* 2018, 10, 2581. <https://doi.org/10.3390/su10072581>
- Esmailpour Bariki E, Shojaei V, Hami M. Future Study of Iranian educational sport Factors affecting the development of educational sports in Iran with a futures study approach. 3 2022; 9 (35):179-192 (Persian) [URL: http://ntsmj.issma.ir/article-1-1812-fa.html](http://ntsmj.issma.ir/article-1-1812-fa.html)
- Farkhoshahi, R. (2019). Determining the key success factors in risk management of physical education and extracurricular managers of Payame Noor University. Research project of faculty members of Payame Noor University (Grant). Kermanshah: Payame Noor University. (In Persian). [doi: 10.30479/jfs.2021.14498](https://doi.org/10.30479/jfs.2021.14498)
- Frank, A. I., & Silver, C. (2018). Envisioning the Future of Planning and Planning Education. In *Urban Planning Education* (pp. 235-250). Springer, Cham. [DOI: 10.1007/978-3-319-55967-4](https://doi.org/10.1007/978-3-319-55967-4).
- Ghanbari Firouzabadi, A., amani, A., reihani, M. and Sardroodian, M. (2020). Designing a Strategic Model for Student Sport Development. *Research on Educational Sport*, 8(20), 179-204. (In Persian). [doi: 10.22089/res.2020.7838.1732](https://doi.org/10.22089/res.2020.7838.1732)
- Grao-Cruces, A.; Ruiz, R.; Moral, J.E.; Ruiz, A.; Martinez, E. Effects of a steps/day programme with evaluation in physical education on body mass index in schoolchildren 11–12 years of age. *Kinesiol. Int. J. Fundam. Appl. Kinesiol.* **2016**, 48, 132–141. <https://doi.org/10.26582/k.48.1.2>
- Hajipour Abaei, N. Abolghasemi, M. Ghahremani, M. Saki, R. (2015). Explaining the Indigenous Model of Kerman High School Management (Case Study of Kerman City): *Research in Educational Systems*. 9 (30), 27-60. [Dio: 20.1001.1.23831324.1394.9.30.2.8](https://doi.org/10.1001.1.23831324.1394.9.30.2.8) (Persian).
- Hamidi, M. and Najafi Jouybari, L. (2020). Model of educational sports development in education during health crises situation, Case study: COVID-19 pandemic. *Research on Educational Sport*, 8(20), 17-32. (In Persian). [Doi: 10.22089/res.2020.9200.1923](https://doi.org/10.22089/res.2020.9200.1923)
- Holt, N. L., Neely, K. C., Slater, L. G., Camiré, M., Côté, J., Fraser-Thomas, J., MacDonald, D., Strachan, L., & Tamminen, K. A. (2017). A grounded theory of positive youth development through sport based on results from a qualitative metastudy. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 10(1), 1–49. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2016.1180704>
- Kogler, A. M., Rich, K., & Happ, E. (2025). Youth sport development experiences in Tyrol, Austria: a contextualized examination. *German Journal of Exercise and Sport Research*, 1-10. <https://doi.org/10.1007/s12662-024-01012-x>
- Lin, Y. N., Hsia, L. H., & Hwang, G. J. (2025). Developing students' creative problem-solving strategies in the context of blended sports education. *British Journal of Educational Technology*, 56(1), 190-207. <https://doi.org/10.1111/bjet.13495>.
- Lohmann, J., Breithecker, J., Ohl, U., Gieß-Stüber, P., & Brandl-Bredenbeck, H. P. (2021). Teachers' professional action competence in education for sustainable development: A systematic review from the perspective of physical education. *Sustainability*, 13(23), 13343. <https://doi.org/10.3390/su132313343>
- Marheni, E., Purnomo, E., Okilanda, A., Oktavianus, I., Hambali, B., Burstiando, R., & Jermaina, N. (2024). Development of mental education through sports to enhance adolescent personal resilience. *Journal of Human Sport and Exercise*, 19(2), 536-549. [DOI: https://doi.org/10.55860/5vantg56](https://doi.org/10.55860/5vantg56)

- Menoyo, M. Á. M. (2015). Competencias para el desarrollo sostenible: las capacidades, actitudes y valores meta de la educación en el marco de la Agenda global post-2015. *Foro de educación*, (19), 55-83. <http://dx.doi.org/10.14516/fde.2015.013.019.004>.
- Mohammadkhani, J., keshavarz, L. and Farahani, A. (2024). Foresight of Iranian Championship Sports through Scenario writing and Cross-Impact Analysis. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 22(62), 53-74. [Doi: 10.22034/ssys.2022.1286.1891](https://doi.org/10.22034/ssys.2022.1286.1891).
- Morris, G. R., Brožovský, M., Ye, J., & Wang, K. (2025). Physical Education Innovations in Transnational Higher Education Sports Training Provision in China: Challenges, Opportunities, and Best Practices. *Global Innovations in Physical Education and Health*, 327-350. [DOI: 10.4018/979-8-3693-3952-7.ch012](https://doi.org/10.4018/979-8-3693-3952-7.ch012)
- Mottaqi Shahri, Mohammad Hassan, Ghafouri, Farzad, Henry, Habib, and Shahlaei Bagheri, Javad. (2019). Designing a model of mental health of athletes participating in educational sports. *Research in Educational Sports*, 7(16), 17-38. (Persian). [SID. https://sid.ir/paper/252103/fa](https://sid.ir/paper/252103/fa).
- Nuriddinov, A. (2023). Managing the Process of Talent Development in Sports Anatasia. *American Journal of Social Sciences and Humanity Research*, 3(11), 121-132. <https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume03Issue11-15>
- Pérez-Ordás, R., Aznar Cebamanos, M., Nuviala, R., & Nuviala, A. (2019). Evaluation of extracurricular sports activities as an educational element for sustainable development in educational institutions. *Sustainability*, 11(12), 3474. <https://doi.org/10.3390/su11123474>
- Poor khalil, M., Hemmati, A. & Mohamadin, F. (2022). Explaining Community Health Scenarios with an Emphasis on National Sports. *Journal of Iran Futures Studies*, 7(1), 271-301. [doi: 10.30479/jfs.2022.16576.1359](https://doi.org/10.30479/jfs.2022.16576.1359)
- Quiceno, G., Alvarez, C., Avila, R., Fernandez, O., Franco, C., Kunc, M. & Dyer, I. (2019). Scenario analysis for strategy design: A case study of the Colombian electricity industry. *Energy Strategy Reviews*, 23: 57-68. <https://doi.org/10.1016/j.esr.2018.12.009>
- Ramadhan, M. G., Paramitha, S. T., Ma'mun, A., Nuryadi, N., & Juliantine, T. (2022). Analysis of Elite Sports Development Patterns through Sports Education. *International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology*, 10(4), 868-893. <https://doi.org/10.46328/ijemst.2619>
- Ramezani, F., talebpour, M. and shajie, K. (2020). Identifying of mental paradigms of sports development strategies with the educational approach at Farhangian University. *Research on Educational Sport*, 8(20), 115-132. [Doi: 10.22089/res.2020.7963.1748](https://doi.org/10.22089/res.2020.7963.1748). (Persian)
- Schulenkorf, N., Sherry, E., & Philips, P. (2023). What is sport development? In E. Sherry, N. Schulenkorf & P. Philips (Eds.), and *Managing sport development: an international approach* (2nd edn. pp. 3–11).
- Rasekh, N., Sajjadi, S. A., Razavi, S. M. H. and Dousti, M. (2018). Analysis of the Educational Sport Structure in Iran. *Research on Educational Sport*, 6(14), 17-44. (Persian). [doi: 10.22089/res.2017.3882.1275](https://doi.org/10.22089/res.2017.3882.1275).
- Sedaghati, H., fahim davin, H., Peymanizad, H. and Esmaeilzadeh Ghandehari, M. (2023). Analysis of Factors Affecting the Implementation of Transformational Organization in Educational Sports. *Research on Educational Sport*, 11(31), 141-174. [Doi: 10.22089/res.2023.12746.2257](https://doi.org/10.22089/res.2023.12746.2257) (Persian).
- Shahvali kohshouri, J., Askari, A. and Nazari, R. (2022). Identifying the effective Wild Cards and drivers on the future of Iran's educational sport. *Research on Educational Sport*, 10(26), 84-51. (InPersian). [Doi: 10.22089/res.2020.9408.1953](https://doi.org/10.22089/res.2020.9408.1953)

- Shahvali kohshouri, J., Askari, A., Nazari, R. and Naghsh, A. (2021). The Formulation Iranian Educational Sports Strategies: Scenario-based. *Research on Educational Sport*, 8(21), 223-250. (In Persian). [Doi: 10.22089/res.2020.8611.1834](https://doi.org/10.22089/res.2020.8611.1834).
- Shirvani, N.M. (2018). Developing the process of creating competitive strategy in strategic foresight for organizations by an integral approach. A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy in Futures Studies. Imam Khomeini International University, Faculty of social Sciences. (In Persian).
- Smith, L.; López, G.F.; Díaz, A.; Stubbs, B.; Dowling, M.; Scruton, A.; Pardhan, S. Barriers and facilitators of physical activity in children of a South Asian ethnicity. *Sustainability* 2018, 10, 761. <https://doi.org/10.3390/su10030761>
- Sohrabi, Z., Moharramzadeh, M. and Nazari, R. (2024). Strategic themes of Professional Sports Development in Iran: Through the Wizard Scenario. *Applied Research of Sport Management*, 13(1), 75-98. [Doi: 10.30473/arism.2024.67509.3767](https://doi.org/10.30473/arism.2024.67509.3767)
- Soomro, J. A., Bhatti, G. A., & Khaskheli, N. A. (2021). Students' Perception of Social Development through Sports at University Level. *Global Educational Studies Review (GESR)*, 6(1), 130-139. <https://orcid.org/0000-0002-5077-8131>
- Tsybanyuk, O., Dariichuk, S., Pobocha, T., & Moseichuk, Y. (2025). Global initiatives in physical education and sport development. *SPORT TK-Revista EuroAmericana de Ciencias del Deporte*, 14, 9-9. [DOI: https://doi.org/10.6018/sportk.645111](https://doi.org/10.6018/sportk.645111).
- Villa, E.; Pérez, I.J.; Ruíz, J.R.; Delgado, M.; Chillón, P. El desplazamiento activo al colegio: Una propuesta de intervención escolar. *Tándem Didáctica de la Educación Física* 2014, 46, 24–32. <https://www.researchgate.net/publication/266739750>